

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

Korejská rodina v 19. a 21. století

Korean family in the 19th and 21st century

Bakalářská práce

Simona Eliášová

Olomouc 2022

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité
prameny a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis:

Anotace

Jméno a příjmení:	Simona Eliášová
Název fakulty a katedry:	Filozofická fakulta, Katedra asijských studií
Název práce:	Korejská rodina v 19. a 21. století
Vedoucí práce:	Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.
Počet stran:	40
Počet znaků:	82 897
Počet titulů použité literatury:	39
Klíčová slova:	Rodina v 19. století, rodina ve 21. století, manželství, rozvod, konfucianismus, vzdělání, <i>kabo</i> reformy
Keywords:	Family in the 19 th century, family in the 21 st century, marriage, divorce, Confucianism, education, <i>kabo</i> reforms

Začátek práce je zaměřen na korejskou rodinu v 19. století. Popisovány jsou vztahy mezi členy rodiny, postavení mužů a žen, manželství, rozvodovost a situace dětí. Následně jsou přiblíženy historické okolnosti tzv. *kabo* reform, ke kterým došlo na konci 19. století, a blíže popsány jsou některé z nich. V další části je představena rodina ve 21. století včetně změn, ke kterým uvnitř rodiny došlo a změn v postavení žen a mužů, přístupu k manželství a rozvodům. V poslední části práce je rozebrán rozhovor s respondentkami z Koreje pro získání autentického pohledu na dané téma. Cílem práce je zjistit, zda v rodině 21. století přetrvávají rysy rodiny z 19. století.

The first part of this bachelor thesis is focused on the Korean family in the 19th century. In this part, relationships between family members, the status of men and women, marriage, divorce and the situation of children are described. After that, the historical circumstances leading to the so-called *kabo* reforms that took place at the end of the 19th century are summarized and some of the reforms are described in more detail. In the following part, Korean family in the 21st century is described with all the features mentioned above. In the last part of this thesis, an interview with respondents from Korea will be presented to get an authentic view of this topic. The aim of this work is to find out, whether in the 21st century family there are some remaining features of the 19th century family.

Děkuji vedoucí práce Mgr. Blance Ferklové, Ph.D. za podněty a připomínky při vypracování bakalářské práce.

1. Obsah

Ediční poznámka.....	6
Úvod.....	7
1. Rodina na konci 19. století	8
1.1. Podoba rodiny na konci 19. století.....	8
1.2. Role a postavení muže a ženy v rodině.....	9
1.3. Manželství.....	11
1.4. Zrušení manželství rozvodem	13
1.5. Děti.....	16
2. Reformy Kabo	19
2.1. Historická situace v 19. století	19
2.2. Průběh reformem.....	20
3. Korejská rodina ve 21. století.....	23
3.1. Pozůstatky konfucianismu v korejské společnosti.....	23
3.2. Změny v rodině ve 21. století.....	24
3.3. Změny v postavení žen a mužů ve 21. století	25
3.4. Manželství.....	26
3.5. Rozvodovost.....	28
3.6. Děti.....	28
4. Rozhovor	31
4.1. Analýza rozhovoru.....	31
4.2. Vyhodnocení rozhovoru.....	35
Závěr.....	38
Resumé.....	40
Seznam použité literatury	41
Seznam příloh	45

Ediční poznámka

Korejské výrazy v práci jsou transkribovány pomocí české vědecké transkripce. Transkribované výrazy jsou označeny kurzívou a originální výrazy v korejštině jsou uvedeny v poznámkách pod čarou.

Úvod

V 19. století vycházela podoba korejské rodiny z učení neo-konfucianismu, který definoval celou korejskou společnost. Na konci 19. století, však došlo vzhledem k nepokojům v průběhu celého století k rozsáhlým reformám, tzv. reformám *kabo*, které započaly výrazné sociální změny ve společnosti. Práce na téma korejské rodiny v 19. a 21. století je zaměřena na jednotlivé členy rodiny a na vztahy mezi nimi. Cílem práce je zjistit, zda v současné korejské rodině přetrvávají některé rysy, které podle neo-konfucianismu definovaly rodinu 19. století a případně jaké, nebo zda konfucianismus z korejských rodin vymizel.

Teoretická část práce je rozdělena do tří kapitol a jejich podkapitol. První kapitola se věnuje popisu rodiny na konci 19. století. Nejdříve je popsána podoba rodiny vycházející z učení neo-konfucianismu. Podrobněji jsou rozebrány vztahy mezi mužem a ženou a jejich role v domácnosti. Dále je přiblíženo manželství, způsoby rozvodu a situace dětí.

V následující druhé kapitole jsou podrobněji popsány reformy *kabo*. Je zde nastíněna historická situace v průběhu 19. století, která vedla k uskutečnění *kabo* reformem. Přiblížen je také průběh reformem a společenské oblasti, kterých se reformy týkaly.

Třetí kapitola je opět věnována popisu rodiny, nyní rodiny 21. století. Nejdříve jsou zmíněny pozůstatky konfucianismu ve společnosti, dále změny, ke kterým došlo v rámci rodiny a v postavení muže a ženy včetně změn v přístupu k manželství nebo rozvodu. Konec kapitoly je zaměřen na situaci dětí.

V praktické části jsou blíže rozebrány a vyhodnoceny rozhovory s rodilými Korejkami zaměřené na vztahy v jejich rodinách, jejich pohled na manželství, a také na jejich dětství, především na vzdělání. Cílem rozhovorů je získat představu, jak život v současné korejské rodině vypadá, a zjistit, zda i v jejich rodinách můžeme dodnes vidět nějaké rysy konfucianismu, a zda jejich rodiny odpovídají popisu rodin v teoretické části.

1. Rodina na konci 19. století

1.1. Podoba rodiny na konci 19. století

Podoba rodiny v Koreji na konci 19. století vycházela z principů neo-konfucianismu,¹ který se na území Koreje stal oficiální doktrínou od počátku dynastie Čosŏn² v roce 1392.³ Jak uvádí Park a Lee, hlavní funkcí rodiny bylo zachování a udržování rodu a rodina jako celek byla důležitější než její jednotliví členové.⁴ Hierarchie, která panovala v rodině, určovala postavení jednotlivých členů, přičemž nejvyšší postavení zaujímal otec rodiny, tedy patriarcha.⁵ Jak Park a Lee doplňují, vztahy mezi členy rodiny měly vertikální povahu, tzn. spočívaly v oddanosti vyznačující se shovívavostí a autoritou na jedné straně a poslušností na straně druhé.⁶ Nejdůležitější z těchto vztahů byl vztah mezi rodiči a dětmi, především však vztah mezi otcem a synem.⁷ Vztah otce a syna uvádí Deuchler jako jeden ze tří základních lidských vztahů,⁸ které poskytly základní a neměnnou strukturu společnosti.⁹ Glomb a Löwensteinová uvádí, že byli popsány v knize *Samgang hängsildo*, jejímž cílem byl „co možná nejjednodušší výklad tří základních kamenů společenské morálky: vztahu mezi poddaným a panovníkem ..., vztahu mezi otcem a synem ..., a nakonec vztahů mezi manželi...“¹⁰ Deuchler doplňuje, že tři základní lidské vztahy byly dále upevněny pěti morálními

¹ Jak uvádí Deuchler, příchod neo-konfucianismu za dynastie *Korjŏ* koncem 13. století nenarušil poklidné soužití konfucianismu a buddhismu. Konfucianismus plnil spolu s buddhismem během dynastie *Korjŏ* dvě vzájemně se doplňující funkce, a sice buddhismus plnil funkci náboženskou, zatímco konfucianismus se zabýval správou státu. Začátkem nové dynastie začaly silit útoky na buddhismus, protože ho konfuciáni vinili ze ztráty společenského řádu za dynastie *Korjŏ*. Kritika buddhismu pomohla formulovat konfuciánské požadavky na vytvoření konfuciánského společenského řádu. Deuchler, Martina. *Neo-Confucianism: The Impulse for Social Action in Early Yi Korea. The Journal of Korean Studies* 2. s. 75-77. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41490153>.

² Čosŏn (조선)

³ V tomto roce byl sice neo-konfucianismus vyhlášen oficiální doktrínou dynastie Čosŏn, ale konfucianizace společnosti probíhala postupně a dokončena byla až na sklonku 16. století. Löwensteinová, Miriam. In *Základy asijských náboženství 2. díl*, Knotková-Čapková, Blanka, ed. s. 96.

⁴ Park, Insook Han, a Lee-Jay Cho. „Confucianism and the Korean Family.“ *Journal of Comparative Family Studies* 26, no. 1. s. 124. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/41602370>.

⁵ Tamtéž.

⁶ Vztahy horizontální byly naopak založeny na lásce. Park, Insook Han, a Lee-Jay Cho. „Confucianism and the Korean Family.“ *Journal of Comparative Family Studies* 26, no. 1. s. 124. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/41602370>.

⁷ Tamtéž.

⁸ Tři základní lidské vztahy (*samgang*, 삼강), a to vztah mezi vládcem a poddaným, otcem a synem, manželem a manželkou. Deuchler, Martina. *Neo-Confucianism: The Impulse for Social Action in Early Yi Korea. The Journal of Korean Studies* 2. s. 82-83. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41490153>.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Glomb, Vladimír, a Miriam Löwensteinová. *Korejská náboženství*. s. 77-78.

povinnostmi, které řídily mezilidské vztahy.¹¹ Jak píše manželé Hooblerovi, těchto pět vztahů¹² vycházelo z Konfuciova učení a tři z nich se týkaly právě rodiny.¹³ Konkrétně šlo o již zmiňovaný vztah otce a syna, dále vztah mezi manželem a manželkou a starším a mladším bratrem.¹⁴ Ve vztahu otce a syna uvádí Hooblerovi, že syn měl otci projevovat úctu a poslušnost a po smrti otce bylo odpovědností syna přinášet oběti otcovu duchu, na druhou stranu povinností otce bylo materiálně zabezpečit rodinu.¹⁵ Za zmínku stojí i vztah panovníka a poddaného.¹⁶ Hooblerovi vysvětlují, že poddaný si panovníka musel vážit podobně jako syn otce a panovník měl vládnout spravedlivě a moudře.¹⁷

1.2. Role a postavení muže a ženy v rodině

Muž a žena zaujímali v rodině rozdílné postavení a role. Jak píše Kwon, žena musela svého manžela poslouchat na základě principu tzv. tří poslušností.¹⁸ Dále Kwon uvádí, že povinnosti manželů byly taktéž rozděleny podle konfuciánského vztahu manžel – manželka vzhledem k již zmiňovaným třem základním lidským vztahům, pěti mezilidským vztahům a třem poslušnostem.¹⁹ Jak vyplývá z postavení muže v čele rodiny, žena nezaujímala postavení jako rovná partnerka svého muže, ale jako jemu podřazená osoba.²⁰ Jak píše Moose, žena musela uposlechnout každý mužův rozkaz, pokud chtěla být nazývána dobrou manželkou a chtěla si zachovat určitý respekt.²¹ Jelikož spolu muž a žena žili po svatbě u manželovy rodiny, doplňuje Moose, musela žena kromě svého muže poslouchat a sloužit také především jeho rodičům – tchyni a tchánovi, ale

¹¹Deuchler, Martina. *Neo-Confucianism: The Impulse for Social Action in Early Yi Korea*. *The Journal of Korean Studies* 2. s. 83. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41490153>.

¹² Pět mezilidských vztahů (*orjun*, 오륜), a to vztah otce a syna, manžela a manželky, staršího a mladšího bratra, panovníka a poddaného, přátel. Hoobler, Dorothy, a Thomas Hoobler. *Konfucianismus*. s. 12.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Tato nadřízenost starších neplatí pouze u bratrů, ale v celé korejské společnosti. Způsob chování se Korejců jeden k druhému se odvíjí právě od věku. Věk je měřítkem společenského postavení, proto Korejci dotazem na věk vybírají vhodný styl zdvořilosti. Ke starším lidem se v Koreji do dnešní doby chová s úctou. Čchä, Sö-il. *Jak obchodovat s Korejci*. s. 79-81.

¹⁵ Hoobler, Dorothy, a Thomas Hoobler. *Konfucianismus*. s. 12-13.

¹⁶ Vztah přátel byl jako jediný z pěti základních vztahů rovnocenný. Hoobler, Dorothy, a Thomas Hoobler. *Konfucianismus*. s. 13.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Tři poslušnosti (*samjong čido*, 삼용 지도). Kwon vysvětluje, že tři poslušnosti zavazovaly ženu poslouchat nejen právě manžela během manželství, ale také svého otce do doby než se vdala a nejstaršího syna, poté co zemřel její manžel. Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?” In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. s. 189.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Moose, J. Robert. *Village Life in Korea*. s. 115.

²¹ Tamtéž.

poslouchat musela i starší bratry svého manžela, kteří zaujímali vyšší postavení než žena i její manžel.²²

Jak uvádí Sîntionean, kvůli rozlišování mezi muži a ženami od samého začátku měli muži na rozdíl od žen přístup ke vzdělání,²³ byli schopni se zaopatřit²⁴ a mohli vést bohatý společenský život.²⁵ Jak píše Park, muž měl na starosti bydlení, zemědělskou půdu a příjmy rodiny.²⁶ Park doplňuje, že díky moci, kterou měl jako patriarcha, mohl činit rozhodnutí za všechny členy rodiny a ostatní členové na něm byli pro jeho odpovědnosti za živobytí rodiny a informace o vnějším světě závislí.²⁷ Löwensteinová vysvětluje, že rod mohl reprezentovat pouze jeden muž a pouze nejstarší syn narozený ze zákonné ženy se mohl stát hlavou rodu.²⁸ Löwensteinová doplňuje, že povinnosti provádět rodinné rituály²⁹ měl také nejstarší syn.³⁰ Jak píše Son, ženy neměly právo rozhodovat, měly omezenou možnost vyjadřovat své myšlenky a mít vlastní svobodu.³¹ Dále Son uvádí, že byly vychovávány tak, že jejich osudem bylo respektovat svého muže a jejich cílem bylo dosáhnout pravých ženských ctností.³² Ženské ctnosti, jak vysvětluje Sîntionean, byly konceptem konfucianismu, který popisoval ideální ženu, a zahrnovaly manželskou a mateřskou oddanost, synovskou oddanost, hospodárnost, cudnost, píli při plnění

²² Tamtéž.

²³ Ženy byly vzdělávány a připravovány pouze pro role dcery, manželky, matky a snachy. Údělem žen bylo zůstat uvnitř domácnosti, což ukazuje, že neměly možnost stát se veřejnými postavami nebo se zapojovat do občanských záležitostí. Sîntionean, Codruta. „Commoner Women's Lives in 19th and early 20th Century Korea.“ *Seed.Upol.Cz.* s. 3. Dostupné z: <http://seed.upol.cz/wp-content/uploads/2018/11/Codruta-Sintionean-Lecture-Essay.pdf>.

²⁴ Většinu společnosti tvořilo prosté obyvatelstvo, kam patřili, rolníci, řemeslníci a kupci. Rolníci mimo zemědělský rok vyráběli např. nářadí nebo tkaniny, protože jim po odečtení daní zbývalo málo peněz na živobytí. Řemeslníci pracovali část roku ve státních dílnách a část roku jako soukromníci. Popa, Markéta. „Hwarangové, jangbané, otroci: komety starověku, stálice dlouhého středověku a jistoty dějin.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 107-108.

²⁵ Sîntionean, Codruta. „Commoner Women's Lives in 19th and early 20th Century Korea.“ *Seed.Upol.Cz.* s. 3. Dostupné z: <http://seed.upol.cz/wp-content/uploads/2018/11/Codruta-Sintionean-Lecture-Essay.pdf>.

²⁶ Park, Boo Jin. „Patriarchy in Korean Society: substance and appearance of power.“ *Korea Journal* 41, no. 4. s. 47. Dostupné z: https://www.koreasociety.org/images/pdf/KoreanStudies/Monographs_GeneralReading/GettingtoKnowKorea/GTKK%206%20Boo%20Jin%20Park%20Patriarchy%20In%20Korean%20Society.pdf

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Löwensteinová, Miriam. In *Základy asijských náboženství 2. díl*, Knotková-Čapková, Blanka, ed. s. 94.

²⁹ Mezi rituály patří například rituály předků, a sice vzpomínkový obřad k uctění památky zesnulých rodičů a předků (*česa*, 제사), který se provádí večer před výročním úmrtí dané osoby. Dalším podobným obřadem je *čcharje* (차례), kdy se děkuje předkům za pokračující prosperitu nějaké rodiny a probíhá o svátcích jako např. korejské díkůvzdání (*čchusök*, 추석) nebo lunární Nový rok (*sollal*, 설날). Čchä, Sö-il. *Jak obchodovat s Korejci*. s. 91.

³⁰ Löwensteinová, Miriam. In *Základy asijských náboženství 2. díl*, Knotková-Čapková, Blanka, ed. s. 94.

³¹ Son, Angella. „Confucianism and the Lack of the Development of the Self Among Korean American Women.“ *Pastoral Psychology* 54. s. 328. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11089-005-0003-0>.

³² Tamtéž. s. 328-329.

každodenních povinností a schopnost udržovat domácnost v harmonii.³³ Dále Sîntionean uvádí, že muži se běžně nezajímali o záležitosti týkající se domácnosti, a ženy se naopak nezmiňovaly o záležitostech externích, měly se zdržovat pouze uvnitř domu, věnovat se práci okolo domácnosti a neopouštět dům.³⁴ Sîntionean doplňuje, že povinnost zdržovat se a věnovat se pracím pouze uvnitř domu platila spíše pro ženy z vyšší společenské třídy, protože ženám z nižších společenských tříd situace neumožňovala vykonávat práce pouze uvnitř domu, ale musely se zapojovat i do práce na polích a pochůzek.³⁵ K dalším povinnostem, dodává Sîntionean, patřilo připravování obřadů k uctívání předků manžela a vzdělávání dětí v jejich raném věku.³⁶

Rozdělování mužů a žen se projevovalo i fyzicky v rámci domu, který byl rozdělen na prostory určené mužům a prostory určené ženám. I zde si lze všimnout nadřazenosti muže, jelikož jak píše Pražáková: „Část pro muže byla postavena na vyšších základech, aby zvýrazňovala postavení pána domu. Měla to být první budova, kterou příchozí uviděl po průchodu hlavní branou, a měla být odpovídajícím způsobem efektní.“³⁷ V mužské části, jak píše Pražáková dále, bydlel pán domu, jeho nejstarší syn a další synové a případně vnoučata starší sedmi let, a rovněž zde probíhaly hostiny, návštěvy či rituály.³⁸ Pražáková doplňuje, že místnost, kterou obýval pán domu, se nazývala *sarangbang*,³⁹ a *anbang*⁴⁰ byla naopak místnost obývaná paní domu.⁴¹ Dále Pražáková uvádí, že ženská část domu sloužila pro domácí práce a vaření a obývala ji paní domu, její snacha, děti do sedmi let a ostatní ženy v rodině.⁴²

1.3. Manželství

Jak píše Sîntionean, účelem manželství a zároveň hlavním posláním ženy bylo zajistit pokračování manželova rodu, a to zplozením mužského potomka, zatímco pro muže znamenalo uzavření manželství přechod z dětství do dospělosti a dosažení lepšího

³³ Sîntionean, Codruta. „The Appropriation of Sin Saimdang as a Symbol of Modernization during the Park Chung Hee Era.“ *The Studia Universitatis Babeş-Bolyai Philologia* 65, no. 1. s. 88. Dostupné z: <https://doi.org/10.24193/SUBBPHILO.2020.1.06>.

³⁴ Sîntionean, Codruta. „Commoner Women's Lives in 19th and early 20th Century Korea.“ *Seed.Upol.Cz.* s. 3-4. Dostupné z: <http://seed.upol.cz/wp-content/uploads/2018/11/Codruta-Sintionean-Lecture-Essay.pdf>.

³⁵ Tamtéž, s. 5.

³⁶ Tamtéž, s. 4.

³⁷ Pražáková, Nikol. „Hanok.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 237.

³⁸ Tamtéž, s. 238.

³⁹ Místnost obývaná pánem domu (*sarangbang*, 사랑방).

⁴⁰ Místnosti obývaná paní domu (*anbang*, 안방). Zde *an* (안) značí vnitřní a *pang* (방) pokoje, můžeme tedy doslova překládat jako vnitřní pokoje.

⁴¹ Pražáková, Nikol. „Hanok.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 238.

⁴² Tamtéž.

společenského postavení.⁴³ Pro ženu, vysvětluje Sîntionean, představovala svatba odchod z rodiny, ve které vyrůstala, do rodiny nové, manželovy, kde měla prožít zbytek života.⁴⁴ Jak uvádí Kwon, aby byla zachována určitá rovnováha mezi manželkou a manželem, měli každý na starosti určitou oblast domácnosti, a i přes nižší společenské postavení ženy se žena po svatbě dočkala zlepšení svého postavení ve společnosti jakožto vdaná žena.⁴⁵ Moose píše, že manželství bylo domluvené rodiči nebo rodiči a prostředníkem, jehož prací bylo zprostředkovávat zasnuby.⁴⁶ K zasnubám,⁴⁷ doplňuje Moose, docházelo zpravidla již v jejich raném dětství, za určitých podmínek byly domlouvány i zasnuby ještě nenarozených potomků.⁴⁸ Boukalová uvádí, že sňatky mohly legálně uzavírat dívky od čtrnácti let a chlapci od patnácti let, ale ve skutečnosti docházelo po domluvě i k sňatkům mladších dětí.⁴⁹ Moose píše, že ke sňatkům docházelo u dívek nejčastěji mezi 12. a 15. rokem a u chlapců mezi 10. a 20. rokem.⁵⁰

Po svatbě, uvádí Sîntionean, se nevěsta přestěhovala do domu rodičů muže,⁵¹ a sňatek měl praktické výhody jak pro rodinu ženicha, tak pro rodinu nevěsty.⁵² Jak píše dále, pokud si ženich nemohl dovolit zaplatit zasnubní cenu,⁵³ musel v rodině nevěsty pracovat po dobu tří let, což pro její rodinu představovalo výhodu.⁵⁴ Moose uvádí, že podobnou výhodu měl sňatek i pro rodinu ženicha, především pro jeho matku, jelikož

⁴³Sîntionean, Codruta. „Commoner Women’s Lives in 19th and early 20th Century Korea.“ *Seed.Upol.Cz.* s. 3. Dostupné z: <http://seed.upol.cz/wp-content/uploads/2018/11/Codruta-Sintionean-Lecture-Essay.pdf>.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?“ In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. s. 192.

⁴⁶ Moose, J. Robert. *Village Life in Korea*. s. 160.

⁴⁷ Zasnuby probíhaly oficiálně předáním darů rodině nevěsty, a sice hedvábí, příze v modré a červené barvě symbolizující stálost a radost a pálivé papričky nebo zámotky bource morušového symbolizující plodnost. Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 63.

⁴⁸ Moose, J. Robert. *Village Life in Korea*. s. 159.

⁴⁹ Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 62.

⁵⁰ Moose, J. Robert. *Village Life in Korea*. s. 95, 109.

⁵¹ Vdát se, jít do domu manželovy rodiny (*sidžipkada*, 시집가다), oženit se, jít do domu manželčiny rodiny (*čanggagada*, 장가가다). Wiktionary contributors. „시집가다.“ *Wiktionary, The Free Dictionary*. Dostupné z: <https://en.wiktionary.org/wiki/%EC%8B%9C%EC%A7%91%EA%B0%80%EB%8B%A4>, Wiktionary contributors. „장가가다.“ *Wiktionary, The Free Dictionary*. Dostupné z: <https://en.wiktionary.org/wiki/%EC%9E%A5%EA%B0%80%EA%B0%80%EB%8B%A4>

⁵² Sîntionean, Codruta. „Commoner Women’s Lives in 19th and early 20th Century Korea.“ *Seed.Upol.Cz.* s. 3. Dostupné z: <http://seed.upol.cz/wp-content/uploads/2018/11/Codruta-Sintionean-Lecture-Essay.pdf>.

⁵³ Zasnubní cena se rovnala jednomu praseti nebo krávě. Sîntionean, Codruta. „Commoner Women’s Lives in 19th and early 20th Century Korea.“ *Seed.Upol.Cz.* s. 3. Dostupné z: <http://seed.upol.cz/wp-content/uploads/2018/11/Codruta-Sintionean-Lecture-Essay.pdf>.

⁵⁴ Tamtéž.

ženichova nevěsta znamenala novou pracovní sílu v domácnosti, a doplňuje, že jednou z prvních povinností manželky bylo právě pomáhat a dobře sloužit rodičům manžela.⁵⁵

Boukalová uvádí, že ještě před začátkem dynastie *Čosŏn* (polovina 11. stol.) začaly probíhat snahy o zákaz sňatků mezi příbuznými, ale až v 15. století byl vydán edikt, který zakazoval sňatky mezi příbuznými bližšími než bratranec a sestřenice z druhého kolena z otcovy strany.⁵⁶ Boukalová doplňuje, že v 17. století byl zákaz rozšířen o uzavírání sňatků mezi příbuznými se stejným příjmením,⁵⁷ ze stejného rodu a lidí se stejným příjmením.⁵⁸ Boukalová dodává, že sňatky nebyly povoleny mezi osobami zaujímajícími odlišné společenské postavení, zakázány byly i oficiální sňatky s druhými manželkami,⁵⁹ a zakázána byla rovněž druhá manželství žen,⁶⁰ tj. znovuprovádání se, pokud žena ovdověla,⁶¹ který platil nejdříve pouze pro ženy z vyšších kruhů, ale rozšířil se i do nižších společenských vrstev.⁶²

1.4. Zrušení manželství rozvodem

Rozvody byly za dynastie *Čosŏn* dle principů konfucianismu možné, jak píše Boukalová, stejně jako již za dynastie *Korjŏ*⁶³ a jejich průběh byl téměř stejný.⁶⁴ Dále upřesňuje, že za dynastie *Čosŏn* k nim docházelo zřídka kdy a pouze za zvláštních

⁵⁵ Moose, J. Robert. *Village Life in Korea*. s. 159-160.

⁵⁶ Zákaz se nevztahoval na rodinu z matčiny strany, protože nebyla považována za příbuzenstvo. Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 61-62.

⁵⁷ Sváková uvádí, že zákaz sňatků mezi osobami stejného příjmení a rodového původu platil až do roku 1997, kdy byla korejským ústavním soudem zrušena jeho platnost. Sváková, Petra. „Korejská jména.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 167.

⁵⁸ Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 62.

⁵⁹ Přestože byly sňatky s druhými manželkami zakázány, muži z vyšších tříd měli odedávna více manželek, mezi kterými se nástupem dynastie *Čosŏn* vytvořila jistá hierarchie rozlišující manželku hlavní a vedlejší, přičemž počet vedlejších manželek nebyl omezen. Vedlejší manželky neměly v domě jisté místo, jejich děti se nemohly stát dědici a jejich synové byli považováni za nelegitimní. Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 65.

⁶⁰ Zákaz platil pouze pro ženy. V případě že ovdověl muž, mohl se po uplynutí doby smutku za zemřelou manželku znovu oženit. Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 65.

⁶¹ Boukalová uvádí, že zákaz znovuprovádání se dal obejít, a to pokud starý mládenec nebo vdovec ženu unesl a prohlásil, že ji znásilnil. To bylo společností uznáváno a vedlo ke sňatku. Tento čin byl často zahájen rodinou vdovy. Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 66.

⁶² Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 65.

⁶³ Dynastie *Korjŏ* panovala před *Čosŏn* v letech 935-1392.

⁶⁴ Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 66.

okolností.⁶⁵ Kwon uvádí, že k rozvodům mohlo docházet na základě sedmi zlých činů⁶⁶ vycházejících z principů konfucianismu.⁶⁷ Kwon vysvětluje, že podle těchto sedmi zlých činů mohl opustit svoji ženu muž, pokud:

1. se žena řádně nestarala o manžellovy rodiče,
2. neporodila syna,
3. byla promiskuitní a porodila dítě pravděpodobně jiného muže,
4. žárlila na manžellovy konkubíny,
5. trpěla vážnou nemocí, kvůli které nemohla porodit syna,
6. zapojovala se do pomluv do míry, která narušovala rodinný život,
7. kradla.⁶⁸

Kwon doplňuje, že ženu před rozvodem mohly uchránit tzv. tři výjimky.⁶⁹ Boukalová uvádí, že muž nemohl požádat o rozvod, pokud se jeho žena neměla kam vrátit, pokud dodržovala smuteční obřady za manžellovy nebo své zesnulé rodiče,⁷⁰ a pokud muž sňatkem s ní zbohatl.⁷¹ Kwon však upřesňuje, že dané výjimky neplatily, jestliže se muž chtěl se ženou rozvést, protože byla vážně nemocná, nevěrná, nebo se nechovala dobře k jeho rodičům.⁷² Dále Kwon píše, že na konci 19. století během vlády krále a později císaře *Kodžonga*⁷³ došlo ke změnám jak v počtu důvodů pro rozvod, a sice ze sedmi důvodů na pět, tak v počtu výjimek zabraňujícím rozvodu ze tří na čtyři výjimky.⁷⁴ Žena měla rovněž možnost požádat o rozvod, jak Kwon dále uvádí, ovšem důvodů pro žádost

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ Sedm zlých činů (*čhilgō čiak*, 칠거 지악). Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?” In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. s. 193.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Tamtéž.

⁶⁹ Tři výjimky (*sambulgō*, 삼불거). Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?” In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. 193.

⁷⁰ Doba držení smutku byla 3 roky za manžellovy rodiče a 1 rok za vlastní rodiče. Popa, Markéta. „Konfucianismus jako základ státu *Čosŏn*.“ In *Made in Korea II*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 152.

⁷¹ Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 66.

⁷² Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?” In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. s. 194.

⁷³ Král *Kodžong* (고종) nastoupil na trůn po jeho otci princí regentovi zvaném *Täwöngun* (대원군). Během jeho vlády došlo k několika důležitým událostem jako otevření země, prvním smlouvám se západními zeměmi (USA, Francie, Velká Británie ad.), nebo reformám *kabo*, které se mimo jiné týkaly rodinné politiky. Löwensteinová, Miriam. „Velké dílo: dva koncepty korejského státu.“ In *Made in Korea II*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 126-128.

⁷⁴ Nově mezi sedm důvodů nepatřila žárlivost a neschopnost porodit syna. Mezi výjimky zabraňující rozvodu nově patřil zákaz se rozvést, pokud již spolu manželé měli děti. Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?” In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. s. 194.

o rozvod bylo značně méně.⁷⁵ Kwon doplňuje, že žena se mohla s mužem rozvést, když muž opustil domov a tři roky se nevrátil, a pokud muž bil manželčiny rodiče nebo prarodiče nebo pokud bil ji, ale jen pokud jí zlomil kost a k žádosti o rozvod měla manželův souhlas.⁷⁶

Kwon kromě rozvodu založeném na sedmi zlých činech uvádí další ze způsobů, jak se muž mohl odloučit od své manželky, tzv. *sobak*.⁷⁷ V tomto případě sice manželé žili společně, ale vedli oddělené životy.⁷⁸ Kwon dodává, že s procesem rozvodu a odloučení způsobem *sobak* byly spojené potíže a týkaly se hlavně vyšší společenské třídy.⁷⁹ Vysvětluje, že pro prosté obyvatele bylo jednodušší se rozvést na základě dohody, kdy se pár společně posadil a debatoval o neschopnosti spolu žít a dohodl se na rozvodu, nebo pomocí rituálu, při němž jeden z manželů nožem uřízl dolní konec svrchního oděvu druhému manželi a danou část oděvu mu předal.⁸⁰ Dále uvádí Kwon, že pro ženu měl rozvod horší následky než pro muže, jelikož po rozvodu přišla o nárok na děti, které zůstávaly žít s otcem, a nemohla se znovu vdát.⁸¹ V případě odloučení způsobem *sobak* u vyšší společenské třídy doplňuje, že manželka mohla dále spravovat domácnost, protože ona i konkubína žily v oddělených domech.⁸² Kwon nicméně upřesňuje, že většina prostých obyvatel si nemohla dovolit mít dům zvlášť pro manželovu konkubínu, a tak se manželka vracela ke svojí rodině,⁸³ kde vedla smutný život a ostatní jí opovrhovali jako vyhnanou, manželem zavrženou.⁸⁴

⁷⁵ Tamtéž, s. 195.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Způsob odloučení manželů (*sobak*, 소박). Pokud muž opustil manželku (*ö sobak*, 외 소박), pokud manželka opustila manžela (*nä sobak*, 내 소박), k čemuž ale prakticky nedocházelo. Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?” In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. s. 194.

⁷⁸ Jako příklad uvádí Kwon situaci, kdy si manžel přivedl do domu konkubínu. Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?” In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. s. 194.

⁷⁹ Tamtéž, s. 195.

⁸⁰ Tamtéž, s. 194-195.

⁸¹ Do 15. století však druhá manželství nebyla ze zákona zakázána, proto k nim občas docházelo. Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?” In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. s. 195-196.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Kwon uvádí, že za *Čosŏn* existoval zvyk zvaný *süpčchöp* (습첩), kterým mohla žena změnit svůj osud. Pokud brzy ráno stála na cestě vedoucí do svatyně, první muž, který ji našel, měl povinnost se jí ujmout, a zároveň žena měla povinnost jít s prvním mužem, kterého na cestě potkala. Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?” In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. s. 196.

⁸⁴ Tamtéž, s. 195-196.

1.5. Děti

U dětí v rodinách v 19. století si také můžeme všimnout značné nerovnosti a množství rozdílů v přístupu mezi chlapci a dívkami. Boukalová uvádí, že nejsilnější postavení mezi dětmi v rodině měl nejstarší syn, který měl povinnost finančně zabezpečit celou rodinu a postarat se o rodiče ve stáří,⁸⁵ dále měl také výsadní právo na dědictví rodného domu,⁸⁶ a po smrti manžela se matka podřizovala rovněž nejstaršímu synovi.⁸⁷ Jung píše, že nejstarší syn také přebíral odpovědnost za vzpomínkové rituály předkům.⁸⁸ Moose uvádí, že vedení rodiny bylo po smrti otce předáno rovněž nejstaršímu synovi.⁸⁹ Moose popisuje, že zatímco chlapec byl na svět vřele přivítán a od první chvíle se mu dostalo hýčkáni a rozmazlování,⁹⁰ dívka byla na svět vítána s lítostí a smutkem.⁹¹ Doplnuje, že dívka rovněž nebyla brána jako pevná součást rodiny, protože s ní žila pouze do doby, než se zasnoubila a odešla k rodině snoubence, často ještě před dovršením dvanácti let, kde ji vychovávala budoucí tchyně.⁹² Kwon uvádí, že při narození dětí byly prováděny praktiky,⁹³ a sice při narození byl chlapec položen na stůl a na hraní dostal korálky.⁹⁴ Ohledně dívek manželé Hooblerovi uvádějí, že děvčátko bylo po narození položeno na zem, což mělo vyjádřit její nízké postavení a povinnost v budoucnu se před ostatními sklánět a ponižovat.⁹⁵ Hooblerovi doplňují, že na hraní děvčátko dostalo střepek z hlíněné nádoby, což vyjadřovalo, že se má dívka cvičit v práci a stát se zručnou.⁹⁶ Rozdílly se objevovaly i v oslovování dětí. Moose píše, že dívkám sice bylo po narození dáno jméno, ale příliš nezáleželo na tom jaké, protože ji oslovovali tak, aby ji odlišili od

⁸⁵ Boukalová, Tereza. „Společenské postavení žen. Kisäng, šamanky, hängjō. In *Made In Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta popa, ed. s. 122.

⁸⁶ Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed., s. 61.

⁸⁷ Boukalová, Tereza. „Společenské postavení žen. Kisäng, šamanky, hängjō. In *Made In Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta popa, ed. s. 121.

⁸⁸ Jung, Jin Young. „Did Fake Genealogies Exist?“ In *Everyday Life in Joseon-Era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. s. 166

⁸⁹ Moose, J. Robert. *Village Life in Korea*. s. 74.

⁹⁰ Jak píše Kwon, důležitost chlapců dokládá i fakt, že se dívky v neposlední řadě také učily, jak vypočítat den s nejvyšší pravděpodobností otěhotnět se synem. Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?“ In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. s. 191.

⁹¹ Moose, J. Robert. *Village Life in Korea*. s. 89, 106.

⁹² Tamtéž. s. 108-109.

⁹³ Různé zdroje uvádí odlišné praktiky při narození chlapců i dívek, avšak shodují se ve skutečnosti, že hned od narození byly děti rozlišovány na základě vyššího společenského postavení chlapce a nižšího společenského postavení dívky.

⁹⁴ Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?“ In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. 190.

⁹⁵ Hoobler, Dorothy, a Thomas Hoobler. *Konfucianismus*. s. 83.

⁹⁶ Tamtéž.

ostatních dětí.⁹⁷ Jako příklady oslovení uvádí Moose např. květinko, prasátko, ale i číslo jedna, číslo dvě atd., ale občas mohla být ostatními nazývána i jako žalostné dítě, což jí připomínalo, že do rodiny jako dívka přinesla smutek.⁹⁸ Pro srovnání uvádí Moose například oslovování nejstaršího syna, který měl hned vedle otce nejvyšší postavení v rodině, jehož mladší bratři neoslovovali jménem, ale říkali mu pouze *hjōng*.⁹⁹

Rané dětství bylo podle Moose podobné pro chlapce i dívky, protože do věku sedmi let si hrávali chlapci i dívky společně s ostatními dětmi na vesnici, ale po dovršení sedmi let již nesměly dívky trávit čas společně s chlapci.¹⁰⁰ Moose dodává, že při hraní nebo práci se děti navíc staraly o své mladší sourozence.¹⁰¹ Pokud v rodině bylo miminko, vysvětluje Moose, bylo uvazováno starší dívce k zádům od chvíle, kdy byla schopna ho nosit, a dívka tak s miminkem uvázaným k zádům trávila většinu času při hraní i při práci venku.¹⁰² Stejně tak bylo možné vidět malého chlapce s jeho ještě menšími sourozenci připoutanými na zádech chlapce, když si hrál s ostatními chlapci z vesnice.¹⁰³

Šamánková uvádí, že vzdělání bylo určeno především chlapcům a mužům z aristokratických vrstev a bylo charakteristické studiem čínských znaků, memorováním klasických konfuciánských spisů a jejich recitací a takové studium připravovalo chlapce na budoucí vykonávání pozic literátů, úředníků nebo vojáků.¹⁰⁴ Školy zakládané za tímto účelem se nazývaly *hjanggjo*,¹⁰⁵ byly řízené vládou a výuka na nich se zaměřovala na přípravu na úřednické zkoušky, avšak nebyly až tolik žádané kvůli populárnějším soukromým školám.¹⁰⁶ U nižších vrstev, píše Moose, navštěvovali školu chlapci od sedmi či osmi let, pokud si to rodina mohla dovolit.¹⁰⁷ Moose vysvětluje, že rodina často musela vybrat například dva chlapce, kteří do školy chodili, zatímco ostatní synové museli pracovat a podporovat rodinu.¹⁰⁸ Šamánková uvádí, že pro nižší svobodné obyvatele byly určeny pouze základní stupně vzdělání doplněné o počty nebo speciální oborové

⁹⁷ Moose, J. Robert. *Village Life in Korea*. s. 107.

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ Starší bratr (*hjōng*, 형). Moose, J. Robert. *Village Life in Korea*. s. 91.

¹⁰⁰ Tamtéž. s. 91, 108.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Tamtéž. s. 108.

¹⁰³ Tamtéž. s. 91.

¹⁰⁴ Šamánková, Karolína. „Podoby korejského vzdělávání.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 179.

¹⁰⁵ *Hjanggjo* (형교).

¹⁰⁶ Wikipedia contributors. „Hyanggyo.“ *Wikipedia, the free encyclopedia*. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Hyanggyo&oldid=917144201>.

¹⁰⁷ Moose, J. Robert. *Village Life in Korea*. s. 95.

¹⁰⁸ Tamtéž.

zaměření.¹⁰⁹ Moose doplňuje, že školy pro chlapce z nižších společenských vrstev byly zakládány na dohodě mezi muži z vesnice, kteří chtěli část svých synů vzdělávat.¹¹⁰ Ve škole, popisuje Moose, se chlapci učili tři roky čínské znaky, poté přešli k čínské historii, filozofii a poezii a i zde spočíval princip učení se v memorování učebnic.¹¹¹ Moose dodává, že až na příležitostné svátky chodili chlapci do školy po celý rok sedm dní v týdnu a výuka probíhala od rána do večera, a běžné bylo také, že se chlapci učili v noci.¹¹² Glomb a Löwensteinová zmiňují učebnici zvanou První cvičení pro nevzdělaná dítě, která „byl používána pro malé žáky (většinou ve věku 8-9 let) jak ve vesnických školách, tak i při vyučování korunního prince a obsah jejího textu lze vnímat jako všeobecně akceptované minimum vzdělanosti, které by měla ovládat každá gramotná osoba.“¹¹³ Dívky na rozdíl od chlapců do školy chodit nemohly. Jak uvádí Kwon, po dovršení deseti let musely dívky zůstat doma, kde se učily domácím pracím, jako předení bavlny, výroba oblečení nebo příprava obřadů předkům, a dále se učily etiketě, jako např. jak správně mluvit a jak se správně chovat.¹¹⁴ Šamánková uvádí, že i dívky z vrstvy aristokracie zůstávaly doma,¹¹⁵ kde byly vzdělávány v mravních zásadách, řízení domácnosti a činnostech jako vyšívání, hra na hudební nástroje apod.¹¹⁶

¹⁰⁹ Šamánková, Karolína. „Podoby korejského vzdělávání.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 179.

¹¹⁰ Moose, J. Robert. *Village Life in Korea*. s. 121.

¹¹¹ Tamtéž. s. 126.

¹¹² Tamtéž. s. 91-126.

¹¹³ Glomb, Vladimír a Miriam Löwensteinová. *Korejská náboženství*. s. 84.

¹¹⁴ Kwon, Soon-Hyung. „Did people divorce in the Joseon Period?“ In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed. s. 190.

¹¹⁵ Pokud to povolil otec, mohla dívka výjimečně naslouchat výuce svých bratrů. Šamánková, Karolína. „Podoby korejského vzdělávání.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 179.

¹¹⁶ Tamtéž.

2. Reformy Kabo

2.1. Historická situace v 19. století

Jak píše Tudor, v průběhu celého 19. století začalo na území celé Koreje docházet k menším rolnickým povstáním.¹¹⁷ Jako příčiny povstání uvádí Tudor nepřiměřené daně pro chudé farmáře a *jangbany*,¹¹⁸ kteří si díky práci rolníků dobře žili.¹¹⁹ Tudor doplňuje, že v Koreji docházelo k menším povstáním až do konce století, kdy roku 1894 vypukla rolnická revoluce, v jejímž čele stálo tzv. hnutí *tonghak*,¹²⁰ k jehož vzniku došlo v 60. letech 19. století.¹²¹ Tudor vysvětluje *tonghak* jako kombinaci konfuciánské a buddhistické filozofie s jakýmsi demokratickým socialismem.¹²² Glomb a Löwensteinová *tonghak* popisují jako „souhrn nejrůznějších, do jisté míry účelově vybraných prvků všech učení i náboženství, která byla tou dobou v Koreji produktivní a oslovovala široké sociální spektrum.“¹²³ Roku 1892, jak píše Tudor, se stoupenci hnutí seskupili do armády a začali podnikat nájezdy na statkáře, obchodníky, vládní úředníky a cizince, jimž zabavovali majetek a dávali jej chudým.¹²⁴ Tudor dodává, že vzhledem k síle, jakou hnutí roku 1894 nabralo, požádala část korejské vlády o pomoc k potlačení povstání Čínu, která do Koreje poslala tři tisíce vojáků.¹²⁵ Tudor doplňuje, že zásah Číny se nelíbil Japonsku, které začínalo zesilovat svůj vliv v Koreji a jako odvetu poslalo do Koreje osm tisíc vojáků, obsadilo královský palác a vrchní úředníky vlády nahradilo pro-japonskými Korejci.¹²⁶ Těmito činy, uvádí Tudor, započala čínsko-japonská válka, která na území Koreje probíhala v letech 1894-1895.¹²⁷ Van Lieu píše, že v této době také

¹¹⁷ Tudor, Daniel. *Korea: the Impossible Country*. s. 81.

¹¹⁸ Úřednictvo složené z civilních a vojenských úředníků (*jangban*, 양반). Popa, Markéta. „Hwarangové, jangbané, otroci: komety starověku, stálice dlouhého středověku a jistoty dějin.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 111.

¹¹⁹ Tudor, Daniel. *Korea: the Impossible Country*. s. 81.

¹²⁰ Východní učení (*tonghak*, 동학). Seth uvádí, že *tonghak* bylo nové náboženské hnutí, které založil Čchö Če-u v roce 1860. Účelem založení bylo čelit katolictví, tedy tzv. západnímu učení, které v této době pronikalo do Koreje. Kromě toho Čchö požadoval provedení sociálních reforem pro blahobyt lidí. Stát Čchöho zatknul a popravil v roce 1864, ale jeho hnutí existovalo i nadále. Seth, Michael J. *A Concise History of Modern Korea: from the Late Nineteenth Century to the Present*. s. 23.

¹²¹ Tudor, Daniel. *Korea: the Impossible Country*. s. 82.

¹²² Tamtéž.

¹²³ Glomb, Vladimír a Miriam Löwensteinová. *Korejská náboženství*. s. 185.

¹²⁴ Tudor, Daniel. *Korea: the Impossible Country*. s. 82.

¹²⁵ Tamtéž. s. 82-83.

¹²⁶ Tamtéž. s. 83.

¹²⁷ Tamtéž.

začaly být schvalovány tzv. *kabo* reformy¹²⁸ vycházející z japonských reforem Meidži, ke kterým v Japonsku došlo koncem 60. a v průběhu 70. let 19. století.¹²⁹

2.2. Průběh reforem

Jak píše Eckert, reformy *kabo* trvaly od července roku 1894 do února roku 1896 a prošly třemi stádii vývoje.¹³⁰ Během první fáze od července do října roku 1894 uvádí Eckert, že bylo podáno 210 reformních návrhů Nejvyšší vojenskou radou odpovědnou za provádění reforem v tomto období.¹³¹ Dále zmiňuje, že Nově ustavený Koaliční kabinet¹³² převzal iniciativu za reformy ve druhém období, které probíhalo od prosince roku 1894 do července roku 1895.¹³³ Dále píše, že třetí fáze začala v říjnu roku 1895 a skončila v únoru následujícího roku útekem krále na ruské vyslanectví. Během celého hnutí za reformy *kabo*, uvádí Eckert, bylo vyhlášeno 660 reforem.¹³⁴

Jako jeden z cílů reforem zmiňuje Eckert plnou nezávislost Koreje, čímž Čína přišla o privilegia, jež získala díky nerovnoprávným smlouvám s Koreou v letech 1882-1894.¹³⁵ Eckert konkretizuje, že reformy zrušily užívání čínského kalendáře a namísto něj byla přijata korejská datace založená na vzniku mytického státu *Čosŏn* roku 2333. př. n. l.¹³⁶ Jako další z reforem uvádí Seth vyhlášení dne korejské nezávislosti, který připadl na 6. června, začátek používání korejské abecedy¹³⁷ ve vládních dokumentech a vyhlášení výuky korejské historie na školách, čímž měla Korea dát najevo přerušeni styků s Čínou.¹³⁸ Mezi dalšími reformami zmiňuje Eckert např. reformy týkající se rozpočtového řízení a využívání vládních finančních zdrojů, zavedení moderního daňového systému nebo zajištění vnitřní bezpečnosti a vnější obranyschopnosti Koreje

¹²⁸ Název reforem *kabo* (갑오) je odvozen od názvu roku, ve kterém reformy začaly, podle lunárního kalendáře. Van Lieu, Joshua. „The nation, the people, and the possibilities of the post-national: Historiographies of late nineteenth-century Korean reform movements.“ In *Routledge Handbook of Modern Korean History*, Seth, Michael J., ed. s. 48-49.

¹²⁹ Tamtéž. s. 49.

¹³⁰ Eckert, Carter J. *Dějiny Koreje*. s. 164.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² V čele kabinetu stál premiér a dalšími členy byli ministři z 8 ministerstev – ministerstva vnitřních věcí, financí, zahraničních věcí, armády, právních věcí, obchodu a průmyslu, veřejných prací a školství. Hwang, Kyung Moon. *Rationalizing Korea: the rise of the modern state, 1894-1945*. s. 13.

¹³³ Eckert, Carter J. *Dějiny Koreje*. s. 164.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ Tamtéž. s. 165.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Korejská abeceda (*hangŭl*, 한글).

¹³⁸ Seth, Michael J. *A Concise History of Modern Korea: from the Late Nineteenth Century to the Present*. s. 27

zřízením policie a armády.¹³⁹ Mimo jiné uvádí zavedení moderního soudního systému spočívajícího v oddělení soudní a výkonné moci.¹⁴⁰ Seth zmiňuje zrušení tradičních civilních úřednických zkoušek,¹⁴¹ které mohli absolvovat pouze *jangbané*, a doplňuje, že byla vytvořena řada nařízení vydaných novým ministerstvem školství pro vytvoření vzdělávacího systému dle západního vzoru.¹⁴²

Ze sociálních reforem uvádí Eckert například zrušení tradiční struktury společnosti¹⁴³ a sociálního statusu, čímž se smazaly třídní rozdíly mezi *jangbany* a ostatními vrstvami společnosti, a také otevření úřadů talentovaným lidem bez ohledu na jejich sociální původ.¹⁴⁴ Seth jako další sociální reformy zmiňuje zákaz prodeje otroků a otroctví ve všech jeho formách.¹⁴⁵ Dodává, že došlo také ke zvýšení minimálního věku muže a ženy při uzavírání sňatku, a to na 20 a 16 let, čímž se sňatky dětí staly nezákonnými, a dále skončil také zákaz se znovu vdát, který do té doby platil pro vdovy.¹⁴⁶ Eckert zmiňuje také omezení adopcí za účelem zachování rodu a získání nástupnického práva synů vedlejších žen.¹⁴⁷

Ke konci japonské nadvlády, uvádí Eckert, došlo v únoru roku 1896, kdy byli král *Kodžong* s korunním princem dopraveni na ruské velvyslanectví.¹⁴⁸ Jak píše Hwang, útěk krále vyvolal rozsáhlou reakci proti reformám a svrhl kabinet provádějící reformy.¹⁴⁹ Hwang vysvětluje, že reformy roku *kabo* změnil formu státní struktury Koreje, která byla do té doby korejsko-konfuciánského charakteru.¹⁵⁰ Hwang doplňuje, že Korejci stojící v čele reforem prokázali úsilí vytěsnit společnost ze systému *Čosŏn* a vybudovali

¹³⁹ Eckert, Carter J. *Dějiny Koreje*. s. 165.

¹⁴⁰ Tamtéž. s. 166.

¹⁴¹ Úřednické zkoušky (*kwagŏ*, 과거) byly zásadní pro nábor úředníků a utvrzení jejich elitního postavení ve společnosti. Seth, Michael J. *A Concise History of Modern Korea: from the Late Nineteenth Century to the Present*. s. 27.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ Společnost se za dynastie *Čosŏn* dělila do tří tříd, a sice do třídy *jangbanů* (šlechta), prostých občanů (*sangmin* - 상민 nebo také *jangmin* – 양민) a nejnižší třídy (*čchŏnmin*, 천민). Wikipedia contributors. „Society in the Joseon Dynasty.“ *Wikipedia, the free encyclopedia*. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Society_in_the_Joseon_Dynasty.

¹⁴⁴ Eckert, Carter J. *Dějiny Koreje*. s. 166.

¹⁴⁵ Seth, Michael J. *A Concise History of Modern Korea: from the Late Nineteenth Century to the Present*. s. 27.

¹⁴⁶ Tamtéž.

¹⁴⁷ Eckert, Carter J. *Dějiny Koreje*. s. 166.

¹⁴⁸ Tamtéž. s. 167.

¹⁴⁹ Hwang, Kyung Moon. *Rationalizing Korea: the rise of the modern state, 1894-1945*. s. 30.

¹⁵⁰ Tamtéž.

stát, který měl zajistit korejskou nezávislost a podnítit ekonomický, sociální a kulturní rozvoj podle vzoru zahraničních zemí.¹⁵¹

¹⁵¹ Tamtéž.

3. Korejská rodina ve 21. století

3.1. Pozůstatky konfucianismu v korejské společnosti

V období dynastie Čosŏn, a tak i v 19. století, jak již bylo zmíněno výše, byl hlavní ideologií dynastie neo-konfucianismus.¹⁵² Jak píše Baker, prvky rozlišující neo-konfucianismus od konfucianismu se v současnosti staly bezvýznamnými, i přesto však konfucianismus v korejské společnosti přežívá dodnes.¹⁵³ Jako příklad uvádí Tudor, pozůstatky hierarchie, vycházejících z pěti mezilidských vztahů,¹⁵⁴ nebo přetrvávající vztah mezi mladšími a staršími lidmi, jehož důležitost můžeme spatřit například při setkání dvou neznámých lidí, kteří se vzájemně dotazují na věk, a jakmile se určí, kdo z nich je starší, očekává se od mladší osoby jednání s určitou mírou úcty vůči starší osobě.¹⁵⁵ Janoš píše, že konfuciánské názory ovlivňují i myšlení mladých lidí a jejich názory na rodinu a vztah mezi muži a ženami.¹⁵⁶ Jako další z přetrvávajících znaků konfucianismu uvádí Baker korejský zápal pro vzdělání, protože konfucianismus učil, že neúčinnějším způsobem, jak rozvíjet morální charakter, což je primárním zájmem konfuciánského myšlení a praxe, je studium.¹⁵⁷ Tato úcta ke vzdělání vedla k úctě ke vzdělaným, a Baker vysvětluje, že právě proto, aby Korejci byli respektováni, měli lepší vyhlídky na zaměstnání a manželství, se i dnes snaží získat co nejlepší vzdělání.¹⁵⁸ Baker doplňuje, že vliv konfucianismu se objevuje v rituálech k uctívání předků nebo v rámci společenské etiky.¹⁵⁹ Synovskou/dceřinou oddanost uvádí Baker jako jednu z konfuciánských ctností, které je dnes věnována největší pozornost, neboť v konfuciánských rituálech Korejci vidí způsob, kterým mohou vyjádřit oddanost, lásku a respekt zesnulým rodičům a prarodičům.¹⁶⁰ Janoš píše, že konfuciánské rituály může na

¹⁵² Viz kapitola 1.1.

¹⁵³ Baker, Don. „Religion in 21st century Korean lives.“ In *Routledge Handbook of Korean Culture and Society*, Kim, Youna, ed. 98.

¹⁵⁴ Jako příklad uvádí Tudor vztah mezi panovníkem a poddaným založený na laskavosti a loajalitě, který dnes můžeme v určité podobě vidět na korejských pracovištích, kde vedoucí přistupuje ke svým podřízeným s péčí tak, jak má dle konfucianismu panovník přistupovat k poddaným. Zajímá se více o jejich osobní život a cítí potřebu je čas od času pozvat na oběd či večeři. Tudor, Daniel. *Korea: The Impossible Country*. s. 46-47.

¹⁵⁵ Tamtéž. s. 48.

¹⁵⁶ Janoš, Jiří. *Japonsko a Korea*. s. 272-273

¹⁵⁷ Baker, Don. „Religion in 21st century Korean lives.“ In *Routledge Handbook of Korean Culture and Society*, Kim, Youna, ed. s. 98-99.

¹⁵⁸ Tamtéž. s. 99.

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ Tamtéž.

hrobech rodičů a prarodičů vést pouze syn, proto je i dnes prioritou mít v rodině alespoň jednoho syna.¹⁶¹

3.2. Změny v rodině ve 21. století

Finch a Kim uvádějí, že neo-konfuciánská ideologie rodiny, která byla aktivně prosazována za dynastie Čosŏn, hluboce zakořenila v korejské kultuře.¹⁶² Dále zmiňují nadřazenost rodiny před jednotlivcem nebo jinými společenskými jednotkami, která je stále charakteristická pro korejskou společnost, ale zatímco rodina si ve společnosti udržela svůj význam, ideologie rodiny prošla významnými změnami.¹⁶³ Tudor píše, že i přes změny v rodinné struktuře jsou na sobě členové rodiny více závislí než členové rodiny na západě, což se projevuje například tím, že většina dospělých dětí žije se svými rodiči až do svatby a rodiče se více zapojují do života svých dětí, jako např. výběru univerzity, případné kariéry, ale i do výběru manželského partnera.¹⁶⁴ Tudor doplňuje, že konfucianismus považuje rodinné vazby za nejdůležitější a úctu si zaslouží žijící příbuzní člověka, ale Korejci cítí povinnost a oddanost i k zesnulým, které si Korejci připomínají konfuciánským obřadem *česa*, který se koná v den výročí smrti osoby, a dále obřadem *čcharje*, který se koná ve státní svátky lunárního Nového roku a korejského díkůvzdání, aby si lidé připomněli důležitost rodiny a rodové linie.¹⁶⁵

Tudor píše, že pro Jihokorejce žijící ve městských oblastech nahradila nukleární rodina¹⁶⁶ tradiční rodinnou strukturu.¹⁶⁷ Šamánková uvádí, že do čela moderní nukleární rodiny se dostává matka vychovávající děti a starající se o jejich vzdělání.¹⁶⁸ Finch a Kim uvádí počet nukleárních rodin, který se v roce 2005 vyšplhal na 82,7 % z celkového počtu domácností (kromě jednočlenných domácností).¹⁶⁹ Tudor doplňuje, že jen v pouhých 4,8 % domácností spolu žijí tři a více generací.¹⁷⁰ Finch a Kim dále píšou, že vícegenerační rodiny jsou zejména tradiční domácnosti, kde se očekává, že nejstarší syn bude pokračovat

¹⁶¹ Janoš, Jiří. *Japonsko a Korea*. s. 273.

¹⁶² Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 138.

¹⁶³ Tamtéž.

¹⁶⁴ Tudor, Daniel. *Korea: The Impossible Country*. str. 136.

¹⁶⁵ Tamtéž. s. 49.

¹⁶⁶ Jandourek vysvětluje nukleární rodinu jako typ rodiny, ve které spolu žijí dva dospělí, sezdaní jedinci, kteří mají děti a žijí sami. Jandourek, Jan. *Průvodce sociologií*. s. 187.

¹⁶⁷ Tudor, Daniel. *Korea: The Impossible Country*. s. 135.

¹⁶⁸ Šamánková, Karolína. „Postmoderní fenomény současné korejské rodiny.“ *In Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 134.

¹⁶⁹ Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 137.

¹⁷⁰ Tudor, Daniel. *Korea: The Impossible Country*. s. 135.

v rodové linii a po svatbě bude žít se svými rodiči.¹⁷¹ Avšak díky změnám v rodinné struktuře a životě Korejců, jak Finch a Kim doplňují, se dnes již běžně nepředpokládá, že nejstarší syn bude po svatbě žít se svými rodiči.¹⁷² Seth uvádí, že rodinný zákon, který zachovával patriarchální rodinnou strukturu,¹⁷³ byl v roce 1989 upraven a většina jeho ujednání byla zrušena nebo pozměněna.¹⁷⁴ Vysvětluje, že se již neočekává, že nejstarší syn bude nástupcem hlavy rodu, že bude upřednostňován v dědickém řízení nebo se bude starat o své rodiče ve stáří.¹⁷⁵

3.3. Změny v postavení žen a mužů ve 21. století

Finch a Kim píší, že ženy mají v rodině spravedlivější roli.¹⁷⁶ Seth uvádí, že pozměněné právní úpravy umožnily ženám vést domácnost, dědit majetek i iniciovat rozvod a dodává, že diskriminace na základě pohlaví byla právně zakázána počátkem 90. let minulého století.¹⁷⁷ Přesto Finch a Kim vysvětlují, že role žen v rodinách nepodlehly přílišným změnám, jelikož břímě domácích prací zůstalo výhradně na ženách, přestože se zvyšuje účast vdaných žen na placené pracovní síle.¹⁷⁸ Dodávají, že i v rodinách s dvojitým příjmem je čas, který muži stráví domácími pracemi extrémně nízký a ženy jsou odpovědné téměř za všechny domácí práce a výchovu dětí.¹⁷⁹ Jako další z povinností současných matek v Koreji uvádí Finch a Kim vzdělávání dětí.¹⁸⁰ Dále píše, že matky vzdělávající své děti se v Koreji staly „tváří mateřství“ 21. století¹⁸¹ a jsou pro své znalosti a svou oddanost dětem obdivovány, přestože ne pro všechny je tato role snadná, jelikož

¹⁷¹ Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 137.

¹⁷² Tamtéž. s. 138.

¹⁷³ Dle rodinného zákona stál v čele rodiny muž, dále zákon upřednostňoval nejstaršího syna v dědictví a děti při rozvodech byly podle tohoto zákona svěřeny do péče otci. Seth, Michael J. *A Concise History of Modern Korea: from the Late Nineteenth Century to the Present.* s. 208.

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ Tamtéž.

¹⁷⁶ Jako příklady Finch a Kim uvádí větší rovnost v dosaženém vzdělání, větší ekonomickou nezávislost nebo možnost se rozvést a znovu se vdát, protože rozvody se staly přijatelnými. Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 140.

¹⁷⁷ Seth, Michael J. *A Concise History of Modern Korea: from the Late Nineteenth Century to the Present.* s. 259.

¹⁷⁸ Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 139.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Tamtéž. s. 144.

¹⁸¹ Tváří mateřství (face of motherhood) zde Finch a Kim myslí, že korejské matky se staly manažerkami vzdělávání svých dětí, protože právě ony vyjadřují poptávku na mimoškolním a současně vznikajícím trhu raného vzdělávání. Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 144.

ženy, které musí zároveň chodit do práce, nemají na vzdělávání dětí dostatek času.¹⁸² Finch a Kim doplňují, že ženy častěji opouští svá zaměstnání, aby se věnovaly výchově dětí.¹⁸³ Když děti dosáhnou věku, kdy by se ženy mohly vrátit do práce, dodávají Finch a Kim, na pozice s plným úvazkem je znovu zaměstnáno pouze 20 % žen a více než 60 % žen pracuje jako brigádnice nebo smluvní pracovníci.¹⁸⁴ Zároveň píší, že rozdíl v příjmech mužů a žen je podle OECD největší, ženy vydělávají pouze 65 % co vydělají muži.¹⁸⁵ Co se vzdělání týče, píše Tudor, že ženy k němu získaly stejný přístup jako muži, a i role žen ve veřejném životě posílila, přestože stále nedosáhla stejné úrovně jako u mužů.¹⁸⁶ Finch a Kim uvádí, že úroveň dosaženého vzdělání je nyní prakticky stejná u žen i u mužů, 49,4 % absolventů bakalářského studia jsou ženy.¹⁸⁷

3.4. Manželství

Jak bylo uvedeno v kapitole 1.2., manželství v minulosti byla dohodnutá. Boukalová píše, že jen menšina mladých lidí se seznamuje sama, a tak mohou využít seznámení na základě doporučení rodiny a přátel, seznamovacích agentur nebo profesionálních „dohazovačů“.¹⁸⁸ Finch a Kim uvádí, že manželství je i nadále vnímáno jako jakési uzavírání obchodu mezi dvěma rodinami a že ani dnes není vnímáno pouze jako záležitost dvou jednotlivců, a tak většina párů stále usiluje o souhlas rodičů, aby se s partnerem mohli vzít.¹⁸⁹ Dále uvádí, že přetrvávala tradice hledání partnera stejného společenského postavení a jako jedno z hlavních měřítek stejného postavení se stalo vzdělání.¹⁹⁰ Myšlenku, že partner by měl být vhodným protějškem pro rodinu a také pro sociální prostředí, je podle Tudora možné přiřadit představě manželství podle konfucianismu, který kladl důraz na rodinu a sociální harmonii.¹⁹¹ Tudor dodává, že i když mladí lidé začínají vnímat manželství jako záležitost, o které rozhoduje pouze pár, stále se většinou podřídí svým rodičům, kteří jsou opačného názoru.¹⁹² Janoš píše, že

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Tamtéž. s. 136.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Tamtéž.

¹⁸⁶ Tudor, Daniel. *Korea: The Impossible Country*. str. 50.

¹⁸⁷ Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 136.

¹⁸⁸ Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ *In Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 67.

¹⁸⁹ Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 140.

¹⁹⁰ Tamtéž.

¹⁹¹ Tudor, Daniel. *Korea: The Impossible Country*. s. 192.

¹⁹² Tamtéž. s. 197.

setkání ženicha a nevěsty neprobíhá až v den svatby.¹⁹³ Finch a Kim píše, že díky seznamování se jsou dnes mladí lidé aktivnější při výběru manželského partnera než tomu bylo v minulosti, kdy jim partnera vybírali rodiče.¹⁹⁴ Přesto, jak doplňuje Tudor, rodiče vyvíjí tlak na své děti, aby se vdaly či oženily před dovršením 30 let¹⁹⁵ ze strachu, že budou zaostávat v hledání manželského partnera s nejlepším zázemím a vzhledem.¹⁹⁶ Tudor dodává, že najdou-li si děti partnera, jejich rodiče mohou jejich volbu zamítnout.¹⁹⁷ Průlomem od zastaralých tradicí je dle Setha zrušení zákazu uzavírat manželství lidí se stejným příjmením¹⁹⁸ a domovem předků.¹⁹⁹ Další změnou je podle Janoše, že na rozdíl od minulosti, kdy se vdané ženy nestýkaly s vlastními rodiči, zůstávají Korejky i po svatbě s vlastní rodinou v kontaktu a do jisté míry mohou svoji rodinu i podporovat, přesto však společnost předpokládá, že o rodiče se ve stáří budou starat především jejich synové.²⁰⁰

Ke sňatkům v současnosti dochází v pozdějším věku partnerů, oproti věku snoubenců v 19. století.²⁰¹ Finch a Kim uvádí, že v roce 2015 vstupovaly ženy do manželství až ve věku průměrně 30 let.²⁰² U mužů popisují podobnou tendenci, a sice že průměrný věk mužů při uzavírání prvního manželství v roce 2015 byl již 32,6 let.²⁰³ Ke zvyšování věku při vstupu do manželství přispívá dle Finche a Kim fakt, že mladí lidé po dokončení vysoké školy dávají přednost hledání prestižních zaměstnání na plný úvazek. Jako další důvod přispívající k oddalování uzavírání manželství a zakládání rodin uvádí Finch a Kim vysoké výdaje na bydlení.²⁰⁴

¹⁹³ Janoš, Jiří. *Japonsko a Korea*. s. 276

¹⁹⁴ Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 140.

¹⁹⁵ Janoš uvádí, že v Koreji se drží stará pověra, která říká, že by se dívka měla vdát před 28. narozeninami, protože 29 není šťastné číslo a po třicítce je na vdávání pozdě. Janoš, Jiří. *Japonsko a Korea*. s. 279.

¹⁹⁶ Tudor, Daniel. *Korea: The Impossible Country*. s. 109.

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ Většina Korejců sdílí jedno z malého počtu příjmení, a tak se téměř polovina Korejců jmenuje Kim, I nebo Pak. Příjmení byla rozdělena do klanů, které sdílely stejný domov předků a rodový původ. Manželství mezi nimi nebyla uznávána a jejich děti byly považovány za nemanželské. Seth, Michael J. A *Concise History of Modern Korea: from the Late Nineteenth Century to the Present*. s. 260.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Janoš, Jiří. *Japonsko a Korea*. s. 274.

²⁰¹ Viz kapitola 1.3.

²⁰² Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 135.

²⁰³ Tamtéž.

²⁰⁴ Tamtéž. s. 136.

3.5. Rozvodovost

Jak již bylo zmíněno v kapitole 1.3., v 19. století docházelo k rozvodům zřídka kdy. Janoš uvádí, že od 80. let minulého století v Koreji počet rozvodů roste a dále uvádí, že ve východní Asii dochází asi ke třem čtvrtinám rozvodů z podnětu žen a k hlavním důvodům patří „fyzické násilí ze strany opilých manželů, které je v Koreji překvapivě běžné“.²⁰⁵ Tudor píše, že rozvody byly po mnoho let považovány za nerozumné a společnost od nich odrazovala, a tak spolu měl pár zůstat v zájmu rodinné jednoty a cti, přestože už si manželé nerozuměli.²⁰⁶ Doplňuje, že začátkem 21. století se rozvádělo 3,5 manželských párů na 1000 lidí za rok.²⁰⁷

Mezi důvody, kdy může jeden z manželů požádat soud o rozvod dnes patří:

1. cizoložství,
2. úmyslné opuštění jednoho z manželů druhým,
3. pokud jeden z manželů špatně zacházel s druhým z manželů nebo jeho přímými předky,
4. pokud s přímým předkem jednoho z manželů bylo špatně zacházeno druhým z manželů,
5. jestliže se po dobu tří let nic neví o smrti nebo životě druhého manžela a
6. existuje-li jiný vážný důvod ztěžující pokračování manželství.²⁰⁸

3.6. Děti

Jak již bylo řečeno v první kapitole, v 19. století bylo zásadní, aby žena porodila syna, kterému se dostávalo lepšího zacházení než s dívkami. Díky změnám v rodinné struktuře a v životě Korejců, píší Finch a Kim, že došlo ke snížení preference syna, protože se dnes již nepředpokládá, že nejstarší synové budou po svatbě žít s jejich rodiči, a rodiče tedy neočekávají, že je jejich nejstarší synové zaopatří.²⁰⁹ Dále Finch a Kim jako důkaz snížení preference synů nad dcerami uvádí vyrovnání poměru pohlaví při narození na normální hodnoty, jelikož během modernizace, kdy se začalo zjišťovat pohlaví plodu,

²⁰⁵ Janoš, Jiří. *Japonsko a Korea*. s. 281.

²⁰⁶ Tudor, Daniel. *Korea: The Impossible Country*. s. 200.

²⁰⁷ Tamtéž.

²⁰⁸ The Law Office of Jeremy D. Morley. „Korean Family Law.“ Dostupné z: <https://www.international-divorce.com/d-korea.htm>

²⁰⁹ Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 138.

docházelo k častým potratům dívek,²¹⁰ což vedlo k nevyrovnanému poměru chlapců a dívek při narození.²¹¹ Seth uvádí, že výsledkem potratů byl větší počet chlapců než dívek, který dosáhl vrcholu v polovině 90. let, kdy bylo 115 chlapců na 100 dívek.²¹² Doplňuje, že již v roce 2007 se počet snížil na 105 chlapců na 100 dívek.²¹³ Finch a Kim dále uvádí, že mnoho lidí již upřednostňuje mít dcery, přičemž vycházejí z tvrzení Yi, že si dcery „s rodiči lépe rozumí a jsou k rodičům milí z náklonnosti, zatímco snacha je milá jen z pocitu povinnosti.“²¹⁴

O výchovu dětí se v tradiční konfuciánské rodině starala žena do jejich sedmi let, od sedmi let syny vzdělával otec a matka připravovala dcery na sňatek a odchod do ženichovy rodiny.²¹⁵ Jak píše Löwensteinová, dříve měli ke vzdělání přístup pouze chlapci, ale dnes není přístup ke vzdělání omezen statusem ani pohlavím.²¹⁶ Löwensteinová dodává, že princip memorování učebnic přetrval dodnes pouze s rozdílem memorovaného obsahu učiva a školského systému, převzatého z USA.²¹⁷ Šamánková uvádí, že nyní rodiče podporují veškerými rodinnými financemi děti, aby se dostali na prestižní školy,²¹⁸ čímž by si otevřeli cestu ke slibné kariéře.²¹⁹ Löwensteinová píše, že dětem je odmala vštěpováno, že „úspěch je založený na vzdělávání, odříkání a drilu.“²²⁰ Doplňuje, že na děti začíná být ohledně studia vyvíjen tlak na nižších středních školách, a ještě více na vyšších středních školách, protože čím lepší známky děti mají, tím větší

²¹⁰ Výsledkem zjišťování pohlaví plodu a následných častých potratů je nerovnováha mezi muži a ženami ve věku na vdávání. Spolu s rostoucí vzdělaností a ekonomickou aktivitou žen dochází k oddalování manželství, a tak jsou v Koreji žádané zahraniční nevěsty. Seol, Dong-Hoon. „Women Marriage Immigrants in Korea: Immigration Process and Adaptation. *ResearchGate*. s. 36. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/237627513_Women_Marriage_Immigrants_in_Korea_Immigration_Process_and_Adaptation

²¹¹ Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 138.

²¹² Seth, Michael J. *A Concise History of Modern Korea: from the Late Nineteenth Century to the Present*. s. 260.

²¹³ Tamtéž.

²¹⁴ Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ *In Routledge handbook of Korean Culture and society.*, Kim, Youna, ed. s. 138.

²¹⁵ Šamánková, Karolína. „Postmoderní fenomény současné korejské rodiny.“ *In Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 134.

²¹⁶ Löwensteinová, Miriam. *V Koreji se Korejcům nevyhneme*. s. 88.

²¹⁷ Tamtéž.

²¹⁸ Třemi nejprestižnějšími univerzitami v Koreji jsou Seoul National University, Korea University a Yonsei University a přezdívá se jim SKY, podle prvních písmen názvu. Všechny tři univerzity se nachází v *Söulu*. Wikipedia contributors. „SKY (universities)“. *Wikipedia, the free encyclopedia*. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/SKY_\(universities\)](https://en.wikipedia.org/wiki/SKY_(universities))

²¹⁹ Šamánková, Karolína. „Postmoderní fenomény současné korejské rodiny.“ *In Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 134.

²²⁰ Löwensteinová, Miriam. *V Koreji se Korejcům nevyhneme*. s. 90.

šanci mají na přijetí na jednu z prestižních univerzit.²²¹ Tudor uvádí, že středoškoláci se často budí za svítání, aby se učili před začátkem vyučování, po konci školního dne se přesune většina dětí do soukromých škol, tzv. *hakwŏn*,²²² kde se učí angličtinu, matematiku, hudbu apod., a kde tráví čas i o prázdninách.²²³ Tudor dodává, že soukromé školy v rušných částech *Sŏulu* zůstávají otevřeny pozdě do večera, dokonce i mezi desátou hodinou večer a pátou hodinou ráno, přestože je to nelegální.²²⁴ Doplnuje, že kvůli úkolům jak ze školy, tak z *hakwŏnu*, děti nespí více než 6 hodin.²²⁵ Šamánková píše, že *hakwŏny* bývají poměrně drahé a většina nejlepších *hakwŏn* je v *Sŏulu*, a tak jsou i ceny bytů a nájmu v jejich okolí vysoké, a ti, kteří si nemohou dovolit v těchto lokalitách bydlet se snaží dojíždět.²²⁶ Šamánková vysvětluje, že to vede k problému zvětšující se propasti mezi střední třídou a ekonomicky slabšími rodinami, jejichž děti mohou být velmi nadané, ale ocitají se v nevýhodě, protože si tyto soukromé školy nemohou dovolit.²²⁷

²²¹ Tamtéž. s. 89.

²²² Soukromá škola (*hakwŏn*, 학원). Tudor píše, že poté, co dítě začne navštěvovat *hakwŏn*, rodiče to stojí několik set tisíc *wŏn* měsíčně (100 000 KRW = 1850), a navíc musí platit testy, učebnice nebo lekce angličtiny s rodilými mluvčími, které stojí kolem 50 000 *wŏn* za hodinu. (50 000 KRW = 925 CZK vzhledem ke kurzu ze dne 2. 5. 2022, kdy na 1 KRW = 0,0185 CZK dle kurzovního lístku ČNB) Tudor, Daniel. *Korea: The Impossible Country*. s. 204.

²²³ Tamtéž. s. 108 a 204.

²²⁴ Tamtéž. s. 205.

²²⁵ Tamtéž.

²²⁶ Šamánková, Karolína. „Podoby korejského vzdělávání.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed. s. 187.

²²⁷ Tamtéž.

4. Rozhovor

V následující kapitole jsou shrnuty informace zjištěné pomocí rozhovoru s rodilými Korejkami v návaznosti na informace zjištěné z výzkumu knih. Nejprve jsou podrobněji popsány informace zjištěné z rozhovoru. Každý odstavec je zaměřen na jedno téma a odpovědi respondentek jsou přiřazeny k číslům otázek. Na konci jednotlivých témat je krátké shrnutí. Následně jsou poznatky z rozhovoru shrnuty ve vyhodnocení rozhovoru. Rozhovor byl proveden v angličtině prostřednictvím online komunikační platformy Zoom. V rámci rozhovoru byly dotazovány dvě rodilé Korejky ve věku 25 a 22 let. Rozhovor byl uskutečněn s každou respondentkou zvlášť v přátelské atmosféře a obě Korejky byly velice sdílné, a tak jeden rozhovor trval přibližně hodinu a čtvrt a druhý asi čtyřicet minut, i když bylo předpokládáno, že každý bude trvat dvacet až třicet minut. Respondentky byly během rozhovoru dotazovány na rodinné vztahy, manželství, dětství – zde především vzdělávání – a preferenci pohlaví v Koreji s cílem zjistit, zda i v současné korejské rodině přetrvávají rysy rodiny z konce 19. století a zda popis současné rodiny, tak jak je popisován v knihách, odpovídá dle popisu rodinného života Korejek.

4.1. Analýza rozhovoru

Dle odpovědi na otázku číslo 1 žijí obě Korejky ve městech v provincii *Kjŏnggi* v Jižní Koreji. První respondentka žije v bytě spolu s babičkou z otcovy strany, otcem, matkou a starším bratrem, její rodinu tak tvoří pět členů. Druhá respondentka bydlí rovněž v bytě společně se svojí matkou, otcem a mladším bratrem, a její rodina je tak čtyřčlenná.

Následující větší okruh otázek se zaměřoval na strukturu a vztahy v rodině týkající se hlavy rodiny, třech základních vztahů nebo pěti mezilidských vztahů, popisovaných v kapitole 1.1. Na otázku 2a, zda ve své rodině danou strukturu respondentky stále spatřují, odpověděly, že je v jejich rodinách zmiňovaná struktura stále přítomná. V rámci následující otázky 2b, kdy měly respondentky blíže popsat vztahy v jejich rodině, se shodly, že hlavou rodiny je otec. Při popisu vztahů mezi rodiči uvedla první respondentka, že spolu rodiče nemají přátelský vztah, často se hádají a otec matce nadává, někdy ji i bije, proto by si respondentka přála, aby se rozvedli, což se ale dle jejího názoru nestane, protože rodiče mají stále negativní názor na rozvod. Druhá respondentka naopak uvedla, že spory, které mezi sebou její rodiče mají, jí mnohdy přijdou vtipné, chápe že se nejedná o spory, které by vedly k rozvodu. Obě respondentky uvedly, že mají bratra a obě pociťují

určitou diskriminaci mezi nimi a jejich bratry. První respondentka uvedla jako příklad diskriminace cestování a randění. Jako teenagerovi i jako dvacetileté jí rodiče nechtěli povolovat výlety na dva dny a jednu noc, kdežto jejímu bratrovi bez problému povolili i týdenní výlet. Další aktivitu, kterou jí rodiče neschvalovali, bylo randění. Nyní po pěti letech, když rodičům oznámila, že má přítele, setkala se s odlišnou reakcí, a sice aby ho přivedla k nim domů představit, protože chtějí, aby se vdala. Druhá respondentka má mladšího bratra a také mezi nimi vnímá určitou diskriminaci. Dále v rozhovoru jako příklad popsala návštěvy prarodičů v dětství, kteří se nezajímali, kde je nebo co dělá, ale vždy se soustředili na jejího mladšího bratra a na to, co on má rád a chce. Také např. o *čchusŏku*, kdy dostávali kapesné od prarodičů nebo rodičů dostal většinou její bratr větší kapesné než ona. V rodinách obou respondentek se tedy dochovala v určité podobě struktura rodiny z 19. století, což lze vidět například v tvrzení, že hlavou rodiny obou respondentek je otec. Dále si také můžeme všimnout, že mezi nimi a sourozenci přetrvává jistá diskriminace, přestože v menším měřítku než v 19. století.

Následující otázky 3a a 3b se týkaly obřadů předkům. První respondentka odpověděla, že její rodina stále trvá na dodržování konfuciánských rituálů jako je *česa*. Druhá respondentka uvedla, že v její rodině obřady předkům neprobíhají vzhledem k tomu, že jsou křesťané, a navíc matka svým negativním přístupem k obřadům od jejich odradila i otce. Dále mi sdělila, že po smrti jejích rodičů by vykonával rituály její mladší bratr, protože je jediný syn a ona by mu mohla pouze pomáhat. Z odpovědí respondentek lze říct, že konání rituálů předkům je stále odpovědností synů, přestože přístup obou rodin k tradičním konfuciánským rituálům se liší.

Jelikož v 19. století po svatbě odešla žena do manžellovy rodiny, kde měla strávit zbytek života,²²⁸ týkala se otázka 4a soužití po svatbě s rodinou, ať už vlastní nebo rodinou budoucího manžela. První respondentka uvedla, že po svatbě by nechtěla žít s manželovou ani se svojí rodinou, protože by to pro ni bylo stresující. Druhá respondentka odpověděla podobně, tedy s žádnou z rodin by žít nechtěla, bylo by to pro ni únavné. Obě respondentky by tedy preferovaly žít ve vlastní domácnosti se svým partnerem, v budoucnu případně s jejich dětmi, což potvrzuje převahu nukleárních rodin v Koreji, jak bylo uvedeno v kapitole 3.2.

²²⁸ Viz kapitola 1.3.

V následujících otázkách 5a a 5b týkajících se tří poslušnosti²²⁹ odpověděla první respondentka na otázku 5a, že ona osobně necítí závislost na mužích, jelikož má více zkušeností než vrstevníci v jejím okolí, protože si vydělává, má přítele a mysl otevřenou novým názorům. V otázce 5b zmiňuje také svoji naději, že v budoucnu bude Korea světem, kde se žena bude moci stát hlavou rodiny a nebude to neobvyklé, protože dle jejího tvrzení se v dnešní Koreji může žena stát hlavou rodiny pouze pokud její manžel zemře. Druhá respondentka na otázky odpověděla, že osobně závislost na mužích necítí a dodala, že ženy dnes mají více svobody a tři poslušnosti jsou již záležitostí minulosti. Z odpovědí respondentek vyplývá, že ženy jsou více svobodné a již nejsou po celý život závislé na mužích, jak bylo zmiňováno v kapitole 1.2.

V Koreji na konci 19. století byla manželství domluvená a bylo důležité, aby manželé byli ze stejné společenské třídy, což přetrvalo dodnes.²³⁰ Na otázku 6a týkající se společenského postavení partnera obě respondentky odpověděly, že není důležité, aby jejich partneři měli stejné společenské postavení. V otázce 6b týkající se názoru rodičů na partnera²³¹ se shodly jen částečně. Pokud by rodiče první respondentce partnera neschvalovali, zůstala by s ním žít, aniž by se vzali, bez ohledu na názor rodičů. Druhá respondentka uvedla, že schválení rodičů je docela důležité, protože pokud se jim nebude zamlouvat, budou pro to mít důvod a ona sama by ho nerada zjistila např. po svatbě. V otázce 6c se respondentky opět shodly, že hledat partnera preferují samy, nikoliv s pomocí přátel nebo rodičů. V otázce 6d ohledně věku, kdy by se žena měla vdát, jak je psáno v kapitole 3.4., odpověděla první respondentka, že na vdávání se není nikdy pozdě, přestože od rodičů už pociťuje tlak, aby se brzy vdala. Naopak matka druhé respondentce říká, že se nemusí vdávat vůbec. Na otázku 6d odpověděla, že podle jejího názoru je v pořádku vdávat se poprvé ve 35 letech i později. Ani pro jednu z respondentek tedy není na prvním místě společenské postavení partnerů a do jisté míry hraje roli názor rodičů na jejich partnera, kterého preferují najít si samy. Zajímavý je zde názor matky druhé respondentky, že se nemusí vdávat, což je v rozporu s konfuciánským přístupem k manželství.

²²⁹ Viz kapitola 1.2.

²³⁰ Viz kapitola 1.2. a 3.4.

²³¹ Viz kapitola 3.4.

V otázce 7a zabývající se praktikami při narození dětí²³² odpověděly obě respondentky, že k podobným praktikám již v Koreji nedochází.

Následující část rozhovoru se týkala dětství a vzdělávání respondentek. Jak již bylo zmíněno dříve v kapitole 3.6, dnes již nezáleží na statusu či pohlaví dětí, aby mohly navštěvovat školu. V otázce 8a uvedla první respondentka, že s bratrem měli rovný přístup ke vzdělání. Druhá respondentka odpověděla, že její bratr navštěvoval lepší školy, protože respondentka je prvním dítětem, a tak rodiče zjistili, které školy jsou dobré či nikoliv. V současnosti navštěvuje její bratr i lepší univerzitu než ona sama, a sice jednu z deseti nejlepších univerzit v Koreji. Dále první respondentka odpověděla, že její rodiče chtěli, aby pečlivě studovala, jenže ona sama se učit nechtěla, radši si hrála, kreslila, nebo chodila na brigády, což její rodiče nechápali. Druhá respondentka na otázku 8b uvedla, že sama začala pilně studovat na nižší střední škole, kdy studiem po škole trávila asi šest hodin a od vyšší střední školy spala denně čtyři hodiny, protože do školy odcházela v šest hodin ráno a vracela se v deset hodin večer, kdy jí ještě stále zbývalo dělat úkoly. V otázce 8d odpověděla první respondentka, že rodiče chtěli, aby navštěvovala *hakwŏn*, a i teď by jí dali veškeré dostupné peníze, pokud by chtěla ve studiu pokračovat nebo studovat v zahraničí. Druhé respondentce i jejímu bratrovi pomáhala jejich matka s učením na základní škole, protože sama byla učitelkou, než se vdala. Od nižší střední školy museli začít navštěvovat různé *hakwŏny*. Dále uvedla, že na vzdělávání dětí v Koreji stojí velké množství peněz. Přestože se liší přístup respondentek ke vzdělání, můžeme si všimnout, že přístup ke vzdělání mají v obou rodinách oba sourozenci, a dále si můžeme všimnout, že obě rodiny vynaložily nebo by byly ochotné vynaložit velké množství peněz na vzdělávání svých dětí, což odpovídá tvrzení v kapitole 3.6.

V poslední části související s preferencí pohlaví²³³ dětí při narození se respondentky v otázce 9a shodly, že v dnešní době jsou více preferovány dívky. Jako důvod uvedla druhá respondentka, že vychovávat dívku je jednodušší než vychovávat chlapce. Odpověď obou respondentek tak odpovídá tvrzení v kapitole 3.6, které říká, že Korejci dnes preferují mít dcery, protože si s nimi více rozumí a jsou milejší než snachy.

²³² Viz kapitola 1.5.

²³³ Viz kapitola 1.5. a 3.6.

4.2. Vyhodnocení rozhovoru

Cílem rozhovoru bylo zjistit, zda i dnes můžeme v současných korejských rodinách vidět rysy rodiny 19. století, a dále, jestli rodiny respondentek odpovídají rodinám popisovaným v současnosti. Vzhledem k malému výzkumnému vzorku se nedají zjištění aplikovat na celou korejskou společnost, slouží spíše pro přiblížení, jak to ve skutečné korejské rodině vypadá. Dále jsem vzhledem k malému výzkumnému vzorku předpokládala, že se odpovědi respondentek budou převážně lišit, přesto mě překvapilo, že se v mnohých otázkách shodly.

Rodina ani jedné z respondentek není vícegenerační ale nukleární, což odpovídá popisu rodiny v kapitole 3.2. V kapitole 3.4. je uvedeno, že společnost předpokládá, že o rodiče ve stáří se budou starat především synové, s čímž souhlasí popis rodiny první respondentky, kde s nimi žije otcova matka. Vzhledem k tvrzení v kapitole 3.1., a sice že rysy konfucianismu jsou v současné korejské rodině stále přítomné jsem předpokládala, že struktura rodiny zmiňovaná v kapitole 1.1. bude přítomná i v rodinách respondentek. Obě respondentky uvedly že danou strukturu lze vidět především v tom, že hlavou rodiny je stále otec a mezi respondentkami a jejich bratry existuje i dnes určitá diskriminace. U druhé respondentky si však můžeme povšimnout určitého pozůstatku preference synů ze strany prarodičů, ale i rodičů, která byla hluboce zakořeněná právě v rodinách 19. století.²³⁴ Preference jejího bratra je patrná v kapesném obdrženém od prarodičů a rodičů a v lepších příležitostech vzdělávání pro bratra. Dalším rysem konfucianismu uvedeným v kapitole 3.2. jsou konfuciánské obřady předkům. V rodině první respondentky se na jejich dodržování stále trvá, naopak v rodině druhé respondentky se zmiňované obřady nekonají, jelikož jsou křesťané. Přesto by po smrti jejich rodičů byl za provádění rituálů odpovědný bratr. Z odpovědi dříve můžeme tedy říct, že konfuciánské obřady předkům se z 19. století dochovaly dodnes, a i nadále jsou odpovědností především synů. Co se změnilo je stěhování se k rodičům manžela po svatbě, jak je uvedeno v kapitole 3.2. Obě dívky uvedly, že by nechtěly v budoucnu bydlet jak s rodinou manžela, tak s rodinou svojí, a důvody byly stres a únava ze soužití s rodiči. To opět odpovídá převaze nukleárních rodin a zachování vícegeneračních rodin hlavně na venkově uvedené v kapitole 3.2., jelikož obě dívky bydlí ve městech. Poslušnost žen mužům, zmiňovaná v kapitole 1.2. podle obou respondentek už v Koreji vymizela a ženy dnes mají oproti 19.

²³⁴ Viz. Kapitola 1.5.

století více svobody. V části otázek věnujících se manželství mají respondentky odlišný názor od tvrzení, že přetrvala tradice hledání partnera se stejným sociálním statusem,²³⁵ protože ani pro jednu z respondentek není sociální status při hledání partnera na prvním místě. Názory respondentek na věk, kdy by se měla žena vdát, neodpovídají tvrzení Tudora ani Janoše v kapitole 3.4., jelikož jedna respondentka je toho názoru, že se žena může vdávat bez ohledu na věk a druhá respondentka uvádí, že se žena může vdát poprvé ve 35 letech i později. Za pozornost stojí rozdíl mezi názory rodičů respondentek, jelikož první respondentka od svých rodičů již pociťuje tlak, aby se brzy vdala, což odpovídá tvrzení v kapitole 3.4., naopak matka druhé respondentky říká, že se nemusí vdávat vůbec, což je v rozporu s konfuciánskými názory. Zajímavé by bylo zjistit, co k danému názoru matku druhé respondentky vedlo, mohly by to být například negativní zkušenosti z manželství nebo koncept tzv. „hell Čosŏn“.²³⁶ V kapitole 3.4. je dále zmíněno, že většina párů stále usiluje o schválení partnera rodiči, což částečně souhlasí i s odpověďmi respondentek, kdy první respondentka by se nevdala, pokud by jejího partnera rodiče neschvalovali, ale zůstala by s ním i nadále žít. Pro druhou respondentku je názor rodičů pravděpodobně důležitější, jelikož uvedla, že pokud by rodiče partnera neschvalovali, měli by pro to určitě dobrý důvod. V následující části týkající se dětí odpověděly obě respondentky, že k podobným praktikám, ke kterým docházelo v 19. století při narození dětí²³⁷ už nedochází, a rovněž ke vzdělání mají přístup ony i jejich bratři bez ohledu na pohlaví či sociální status, jak je také zmíněno v kapitole 3.6. V případě první respondentky měla ona i její bratr stejné příležitosti ke vzdělání, rodiče neupřednostňovaly ani jednoho ze sourozenců, nicméně respondentka uvedla, že nemá kladný vztah k učení, přesto by jí rodiče na další vzdělání věnovaly veškeré peníze, které by mohli, což odpovídá informacím uvedeným v kapitole 3.6. Druhá respondentka naopak vnímá jistou diskriminaci v příležitostech ke vzdělání oproti jejímu bratrovi, který dostal příležitost navštěvovat lepší školy a v současnosti i lepší univerzitu než respondentka. Zde tedy můžeme také spatřit zbytky konfucianismu v preferenci syna a lepších možnostech jeho vzdělání. Popis trávení času studiem během dne podle druhé

²³⁵ Viz kapitola 3.4.

²³⁶ „Hell Čosŏn“ je pojem kritizující společenskoekonomickou situaci v Jižní Koreji, který se objevil poprvé v roce 2015. Využívá se k vyjádření odporu vůči vládním politikám přispívajícím k nezaměstnanosti mladých nebo neschopnosti uniknout chudobě navzdory tvrdé práci. Wikipedia contributors. „Hell Joseon.“ *Wikipedia, the free encyclopedia*. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Hell_Joseon

²³⁷ Viz kapitola 1.5.

respondentky téměř odpovídá popisu, který uvádí Tudor.²³⁸ Můžeme tedy vidět další pozůstatek konfucianismu, tedy zápal pro vzdělání, jak je již uveden v kapitole 3.1. Matka druhé respondentky dále jí i jejímu bratrovi v průběhu základní školy pomáhala s učením, jelikož sama dříve byla učitelkou základního školy, od nižší střední školy ale začali navštěvovat *hakwōny* zaměřené na různé předměty. První respondentku rodiče také posílali do *hakwōnu*, přestože ona sama nechtěla. Jak již bylo zmíněno výše, rodiče první respondentku při studiu finančně podporovali, a i nadále by byli ochotni jí na studium přispívat, což odpovídá vzhledem ke kapitole 3.6, kde je uvedeno, že rodiče podporují vzdělání svých dětí veškerými financemi. V poslední části rozhovoru věnované preferenci synů, odpověděly obě respondentky, že Korejci dnes spíše preferují dívky, což dokazuje sníženou preference synů.

²³⁸ Viz kapitola 3.6.

Závěr

V bakalářské práci jsem zkoumala podobu korejské rodiny na konci 19. století ve srovnání s korejskou rodinou 21. století. Cílem práce bylo zjistit, zda i v současné korejské rodině přetrvávají rysy neo-konfucianismu definující rodinu v 19. století. V současnosti jsou v Koreji běžné nukleární rodiny, tedy rodiny tvořící rodiče a jejich děti, oproti vícegeneračním rodinám typickým pro 19. století. Ženy se dočkaly větší svobody, nezávislosti, i spravedlivějších rolí v rodině, přestože starání se o domácnost je i nadále převážně jejich odpovědností. I přes uvedené změny lze říct, že rysy konfucianismu, ač v menší míře než v 19. století, můžeme ve struktuře a vztazích v korejské rodině ve 21. století stále vidět. V současnosti si v korejské rodině stále můžeme všimnout pozůstatků pěti mezilidských vztahů. Konkrétně je to přetrvávající vztah mezi mladšími a staršími lidmi vycházející ze vztahu staršího a mladšího bratra, který je součástí pěti mezilidských vztahů. Korejský zápal pro vzdělání má kořeny rovněž v konfucianismu, který měl za ideál vzdělaného muže. Ke vzdělání však dnes nemají přístup pouze muži, ale bez ohledu na pohlaví a sociální status se mohou vzdělávat chlapci i dívky. Dalším rysem konfucianismu přítomným v korejských rodinách jsou tradiční konfuciánské rituály související se synovskou/dceřinou oddaností, jednou z ctností konfucianismu. V určitých vrstvách korejské společnosti, především na venkově a mezi bohatými, jsou manželství i nadále domluvená. Spolu s tím se stále objevuje tradice hledání partnera stejného sociálního postavení, aby byla ve společnosti zachována harmonie, na což opět kladl důraz konfucianismus. Po uzavření manželství se však žena nestěhuje k manželově rodině, jak tomu bylo v 19. století a udržuje kontakt se svou vlastní rodinou. Přístup k rozvodu se také změnil a již neplatí, že muž má více důvodů pro žádost o rozvod, ale zažádat o rozvod mohou oba manželé rovnocenně. Největšími změnami týkajícími se dětí je snížení preference synů a stejné možnosti vzdělávání chlapců a dívek, na rozdíl od 19. století, kdy podle konfucianismu směli školy navštěvovat pouze chlapci. Přesto je vzdělávání v korejské společnosti důležité, proto rodiče vyvíjí tlak na své děti, aby pilně studovali a mohli se tak dostat na prestižní univerzity a zajistit si tak dobré povolání, což má své kořeny opět v konfucianismu.

Cílem rozhovorů v praktické části bylo rovněž zjistit, zda i v rodinách respondentek přetrvávají některé rysy konfucianismu a zda se popis jejich rodiny shoduje s popisem rodiny ve třetí kapitole. I přes malý výzkumný vzorek se respondentky v mnohém shodly jak společně, tak s popisem rodiny ve třetí kapitole. Obě respondentky ve svých rodinách

vnímají strukturu podle pěti mezilidských vztahů, navíc hlavou rodiny je v obou případech stále otec, jako v rodině 19. století. Obě také potvrdily, že ženy jsou dnes svobodnější, jelikož tři poslušnosti, podle kterých měla být žena po celý svůj život poslušná mužům, jsou podle obou respondentek minulostí. Také v rámci vzdělávání potvrdily, že rodiče na jejich vzdělání kladli velký důraz a vynaložili velké peněžní prostředky, jak je zmíněno ve třetí kapitole. Názory respondentek ohledně hledání partnera stejného sociálního postavení se liší, ani pro jednu není sociální status při hledání partnera na prvním místě. Přesto by si nedovolily bez úplného souhlasu rodičů se vdát. Zároveň jejich odpovědi potvrdily, že dnes se již po svatbě ženy nestěhují k rodině svého manžela, protože by obě chtěly žít pouze se svým partnerem. Nakonec obě také potvrdily, že v korejské společnosti došlo ke snížení preference synů směrem k preferenci dívek.

Resumé

The purpose of this thesis was to find out whether some features that defined Korean family in the 19th century are still present in Korean family in the 21st century. Even though many changes have taken place we can see many Confucian features in contemporary Korean family. We can see them for example in the relationships between members of the family, hierarchy between older and younger people, in the importance of education or filial piety. On the other hand, boys are preferred less than in the 19th century, women have more freedom and independence and there are equal educational opportunities for both, boys, and girls. The interviews carried out in the last part of this thesis confirmed as well that some Confucian features are still present in the families of the respondents. To summarise, it can be said that some of the Confucian features that defined the Korean family in the 19th century are present up until today according to sources as well as the interviews.

Seznam použité literatury

1. Boukalová, Tereza. „Společenské postavení žen. Kisäng, šamanky, hängjō. In *Made In Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta popa, ed., 119-133. V Praze: Zdeněk Rampas – Nová vlna. 2018.
2. Boukalová, Tereza. „Svatební obřad.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed., 60-69. V Praze: Zdeněk Rampas – Nová vlna. 2018.
3. Čchä, Sö-il. *Jak obchodovat s Korejci*. Praha: Vydavatelství Ideál. 2014.
4. Deuchler, Martina. *Neo-Confucianism: The Impulse for Social Action in Early Yi Korea*. *The Journal of Korean Studies* 2. 1979: 71-111. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41490153>.
5. Don Baker. „Religion in 21st century Korean lives.“ In *Routledge Handbook of Korean Culture and Society*, Kim, Youna, ed. 91-104. Abingdon: Routledge, Taylor & Francis group. 2017.
6. Eckert, Carter J. *Dějiny Koreje*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 2001.
7. Finch, John, a Seung-kyung Kim. „The Korean Family in Transition.“ In *Routledge handbook of Korean Culture and society*, Kim, Youna, ed., 134-148. Abingdon: Routledge, Taylor & Francis group. 2017.
8. Glomb, Vladimír, a Miriam Löwensteinová. *Korejská náboženství*. Praha: Togga, spol. s r.o. 2014.
9. Hoobler, Dorothy, a Thomas Hoobler. *Konfucianismus*. Praha: Lidové noviny. 1997.
10. Hwang, Kyung Moon. *Rationalizing Korea: the rise of the modern state, 1894-1945*. Oakland, California: University of California Press. 2016.
11. Jandourek, Jan. *Průvodce sociologií*. Sociologie. Praha: Grada. 2008.
12. Janoš, Jiří. *Japonsko a Korea: dramatické sousedství*. Praha: Academia. 2007.
13. Jung, Jin Young. „Did Fake Genealogies Exist?“ In *Everyday life in Joseon-era Korea: economy and society*, Shin, Michael D. ed., 163-171. Leiden: Global Oriental. 2014.
14. Kim, Youna. „The Korean Wave.“ In *Routledge handbook of Korean Culture and Society*, Kim, Youna, ed. 269-282. Abingdon: Routledge, Taylor & Francis group. 2017.

15. Löwensteinová, Miriam. „(Neo)konfucianismus v Koreji.“ In *Základy asijských náboženství 2. díl*, Knotková-Čapková, Blanka, ed., 89-99. Praha: Univerzita Karlova. 2005.
16. Löwensteinová, Miriam. „Velké dílo: dva koncepty korejského státu.“ In *Made in Korea II*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed., 117-128. V Praze: Zdeněk Rampas – Nová vlna. 2019.
17. Löwensteinová, Miriam. *V Koreji se Korejci nevyhneme*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. 2010.
18. Moose, J. Robert. *Village life in Korea*. Nashville, Tenn: Pub. House of the M.E. Church, South, Smith & Lamar, agents. 1911. [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.39015008542980&view=1up&seq=23&skin=2021>.
19. Park, Boo Jin. “Patriarchy in Korean Society: substance and appearance of power.“ *Korea Journal* 41, no. 4. 2001: 43-55. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: https://www.koreasociety.org/images/pdf/KoreanStudies/Monographs_GeneralReading/GettingtoKnowKorea/GTKK%206%20Boo%20Jin%20Park%20Patriarchy%20In%20Korean%20Society.pdf
20. Park, Insook Han, a Lee-Jay Cho. „Confucianism and the Korean Family.“ *Journal of Comparative Family Studies* 26, no. 1. 1995: 117–134. [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/41602370>.
21. Popa, Markéta. „Hwarangové, jangbané, otroci: komety starověku, stálice dlouhého středověku a jistoty dějin.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed., 107-118. V Praze: Zdeněk Rampas – Nová vlna. 2018.
22. Popa, Markéta. „Konfucianismus jako základ státu Čosŏn.“ In *Made in Korea II*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed., 139-156. V Praze: Zdeněk Rampas – Nová vlna. 2019.
23. Prážíšková, Nikol. „Hanok.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed., 235-241. V Praze: Zdeněk Rampas – Nová vlna. 2018.
24. Seol, Dong-Hoon. „Women Marriage Immigrants in Korea: Immigration Process and Adaptation.“ *ResearchGate*. 2006: 32-59. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/237627513_Women_Marriage_Immigrants_in_Korea_Immigration_Process_and_Adaptation

25. Sîntionean, Codruta. „Commoner Women’s Lives in 19th and early 20th Century Korea.“ *Seed.Upol.Cz.* n.d [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <http://seed.upol.cz/wp-content/uploads/2018/11/Codruta-Sintionean-Lecture-Essay.pdf>.
26. Sîntionean, Codruta. „The Appropriation of Sin Saimdang as a Symbol of Modernization during the Park Chung Hee Era.“ *The Studia Universitatis Babeş-Bolyai Philologia* 65, no. 1. 2020: 85–98. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://doi.org/10.24193/SUBBPHILO.2020.1.06>.
27. Son, Angella. „Confucianism and the Lack of the Development of the Self Among Korean American Women.“ *Pastoral Psychology* 54. 2006: 325-336. [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1007/s11089-005-0003-0>.
28. Sváková, Petra. „Korejská jména.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed., 163-171. V Praze: Zdeněk Rampas – Nová vlna. 2018. s.
29. Šamánková, Karolína. „Podoby korejského vzdělávání.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed., 179-188. V Praze: Zdeněk Rampas – Nová vlna. 2018.
30. Šamánková, Karolína. „Postmoderní fenomény současné korejské rodiny.“ In *Made in Korea*, Löwensteinová, Miriam, a Markéta Popa, ed., 134-142. V Praze: Zdeněk Rampas – Nová vlna. 2018.
31. The Law Office of Jeremy D. Morley. „Korean Family Law.“ [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.international-divorce.com/d-korea.htm>
32. Tudor, Daniel. *Korea: the impossible country*. Singapore: Tuttle Publishing. 2018. Dostupné z: <https://read.amazon.com>
33. Van Lieu, Joshua. „The nation, the people, and the possibilities of the post-national: Historiographies of late nineteenth-century Korean reform movements.“ In *Routledge Handbook of Modern Korean History*, Seth, Michael J., ed., 43-61. Abingdon: Routledge, Taylor & Francis group. 2016.
34. Wikipedia contributors. „Hell Joseon.“ *Wikipedia, the free encyclopedia*. 2001-. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Hell_Joseon
35. Wikipedia contributors. „Hyanggyo“ . *Wikipedia, the free encyclopedia*. 2001-. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Hyanggyo&oldid=917144201>.

36. Wikipedia contributors. „SKY (universities)“. *Wikipedia, the free encyclopedia*. 2001-. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z:
[https://en.wikipedia.org/wiki/SKY_\(universities\)](https://en.wikipedia.org/wiki/SKY_(universities))
37. Wikipedia contributors. „Society in the Joseon Dynasty.“ *Wikipedia, the free encyclopedia*. 2001-. [cit. 2022-02-25]. Dostupné z:
https://en.wikipedia.org/wiki/Society_in_the_Joseon_Dynasty.
38. Wiktionary contributors. „시집가다.“ *Wiktionary, The Free Dictionary*. 2020. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z:
<https://en.wiktionary.org/wiki/%EC%8B%9C%EC%A7%91%EA%B0%80%EB%8B%A4>
39. Wiktionary contributors. „장가가다.“ *Wiktionary, The Free Dictionary*. 2021. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z:
<https://en.wiktionary.org/wiki/%EC%9E%A5%EA%B0%80%EA%B0%80%EB%8B%A4>

Seznam příloh

Příloha 1: Odpovědi první respondentky

- 1) **Could you describe your family?** (e.g.: Where do you live? How many members does your family have? How many siblings do you have? Do you live with both parents? Do you live with grandparents?)
 - Living in Korea nearby Seoul in *Kjǒnggido*, city, apartment
 - 5 family members – father's grandmother, mother, father, older brother, and she
 - o Not a good relationship with her brother, no communication, she does not want to know about him
- 2) Korean society and family were defined by neo-Confucianism during the 19th century. The three basic relationships (*samgang*, 삼강) included the relationship between father and son and husband and wife. These were described further in the five interpersonal (moral) relationships (*orjun*, 오륜) which included again the relationship between father and son, husband and wife and older and younger brother. For example, in the father-son relationship, son should respect and honor his father, be obedient, and perform ancestral rites after his death, and father should financially provide for the family.

2a) Can you still see this structure in your family in some way and how?

- She can definitely see the structure in her family, because her family (father) comes from *Kjǒngsangdo* where they are very radical
- Discrimination against women and younger

2b) How would you describe the relationships in your family? (e.g.: Who is the head of the family? How do your parents treat you? Do any of your sibling get preferential treatment? How is the relationship between your mother and father?)

- Father is the head of the family
- Still now (25) there is discrimination between her and her brother, but there is no discrimination as bad as the old generation, nowadays only little discrimination
- Just 20 years ago, the atmosphere in society was different from now
- Parents were more generous in raising her brother – example – when she was young (teenager), she could not have boyfriend or go outside for 1 night two days

and when she got older (20-years-old), they still forbade her from having boyfriends or going on a trip (1 night 2 days) or trip abroad

- When she did, they always called her – where is she, what is she doing
- When men going outside, even one week – okay, okay
- But now after 5 years, parents ask her if she has a boyfriend because she should get married
- Young – I have a boyfriend – they nagged her, and now – I have a boyfriend – show him to us, bring him to our house, they want her to marry – but so much stress, I'm young
- Relationship between mother and father
 - They say that they are good, normal, but they always fight, and use swear words (her father to her mother)
 - Father sometimes hit mother
 - She wants them to get a divorce, but they won't get divorced because they have an old mindset
 - She does not understand why only women should hear swear words, but men are cool
 - On the other hand, when they're indifferent to each other, they don't fight, so they say that they're okay
 - Not ideal parents

3) Another Confucian value that is present until today is filial piety by which Koreans pay respect to their deceased parents or grandparents. The person responsible for doing the ancestral rites should be the oldest son.

3a) Is this true? (Or can a woman perform ancestral rites, younger of the siblings, does it depend on relationships in the family)

3b) Does your family perform any ancestral rite? (Whether you/your parents do any – here I mention *česa* (제사) and *čcharje* (차례) in my thesis, that I've read Koreans still perform until today.)

- some family houses are on the way to get rid of them
- her family still insists on the traditional rituals so the oldest son always does *česa*
- woman when she gets married, she is not a member of her family anymore
 - They are divided in the members of the man's family

- But it's only old mindset – now her generation, it has changed
 - Her generation does not want to do the rites because it's complex and they have seen that their parents stress about it and are busy with it and fight about it
- 4) Families back then lived together – woman moved to the house of the husband, where they lived together with his parents and other brothers and their wives. Today, nuclear families are more common and therefore it is not expected, that the oldest son will live together with his parents in one household or take care of his parents when they are old.

4a) Would you be willing to live with yours or your husband's parents after you marry, or would you rather have your own household?

- She does not want to live with her parents or her husband's parents because it's stressed – many people in one room/space stress her and makes her tired even though they're not her real family – her parents still nag her so it's a lot of stress but when it's not her real parents – she only nods, and says yes even though she is angry
 - It is comfortable only two people in one space
 - If the future husband's siblings marry in a large family it is likely to become a bean powder (콩가루) family – men are family, but women who marry into the family are out of the porch, they say that they are family but only males are comfortable
 - If a male has three siblings, they have three different wives only wives are different people
- 5) The life of a woman was further defined by three obedience – obedience to her father, her husband, and her eldest son.

5a) Do you personally still feel that you are subordinate to man for your whole life?

- She personally does not feel subordinate, because she has many experience – more than people in similar age – because she earns money more than them (except for chaebol), she has more experiences than similar aged people, even at dating (dating foreigner), her mindset is not old, but she is open-minded, in the future she will be more independent
- If she should get married,

5b) Do you still see that women are subordinate to men in Korean society?

- Still nowadays, the head of family is a man, woman can be the head of the household only if her husband dies
- In the future, there will be a world, where it will not be strict for a woman to become the head of the household, so when asked – who is the head of the family?
Answer – my mother – it won't be strange to hear she hopes

6) Marriages in the past were arranged by parents or a mediator and it was important that the partners have the same social status (e.g.: an upper-class man should marry an upper-class woman) to keep the society in harmony. Even today, marriages are still arranged, mostly in the rural area or among the upper-class. The tradition of finding a partner of the same social status is still important as well, and education became one of the most important criteria to determine the social status. Other thing that is still valid is that marriage does not concern only the two partners but their whole families.

6a) Is it important to you that your current or future partner is of the same social status as you and your family?

- Parents are worried that her boyfriend is a foreigner (Chinese) and they have worries about the marriage
- Most successful couples, generally celebrities marry chaebol – the richer the family, the worse they treat the woman – chaebol are very radical

6b) What would you do if your parents would not approve of your partner?
(Would you break up with him? Would you stay with him?)

- She would choose to simply cohabit with him over marrying not to break with him
- Just not break up, just live together – marriage is very complex

6c) Would you rather look for a partner by yourself or be set up? (By friends/parents)

- She prefers to look for a man herself
- When her friends – they lie to her – I want to meet my friends, do you want to hang out with us? – then it's okay when it's not like a date – to give each other contacts

6d) At what age is a woman considered too old for getting married in Korea?

(Here one resource says that parents put a lot of pressure on their children to get married before they are 30. Another says that according to myth/superstition, a woman should get married before she's 28 because 29 is not a happy number and that she's too old after 30.)

- She does not think that it is ever late for marriage, age is only important when it comes to childbirth
- She does not think it's ever late for marriage
- But her parents – you're 25 you should get married soon
- but for young generation – you're 25, you're still young to get married

7) In the past, there were big differences in treating boys and girls. For example, there were certain practices when a baby was born. A boy was laid on a table and given beads for playing, however, when a girl was born, she was laid on the floor (because she is subordinate, is supposed to bow and lower herself in front of others).

7a) Have you heard of any similar practices in Korea today when children are born?

- No similar practices today

8) Another difference was in education. Only boys could visit schools since they were 7 or 8 years old. But girls were supposed to stay at home when they celebrated 10th birthday and learn cotton spinning, silk weaving, clothing production, preparation of ancestral rites and so on. Today, parents invest large amounts of money into the education of their children, because it's their goal to get them to the top universities, which would ensure them better carriers.

8a) Do you think that your siblings get better educational opportunities than you?

- No discrimination at her house that men should be educated better
- Her parents wanted them to study hard without discrimination but only her, she did not want to study, she thinks that she is not smart, she likes to play, to draw
- But at least she was not brought up with discrimination in education
- Parents asked her to go to good university, why she does not want to study, why she wants to do a part-time job, she wants to study the "wisdom of life", she said – I don't want to go to school, cried

8b) Do you remember how old you were when you first had to start studying hard? (Here I mean studying for a few hours a day, because when children go to school or kindergarten, they learn things, but it does not mean, that they must study hard to get the best grades and so on)

8c) How much time did you spend studying? (During school days, during the weekend, during the holidays)

8d) How did your parents treat you while studying? (Did they help you with homework? Did they force you to study/go to *hakwŏn* instead of playing with friends? Were they supportive?)

- Parents wanted her to go to *hakwŏn*, she did, but she did not want to
- They even said that they could give her all the money (even now), if she wanted to go study abroad, to go to master's or doctor's degree program

9) In the past, it was essential for a woman to have a boy. During modernization, when it became possible to determine the sex of the child, there were a lot of sex selective abortions – females, to be more accurate.

9a) Do you think Koreans still prefer having a son instead of a girl, or it does not matter anymore?

- Koreans nowadays prefer having a daughter
- In the past, only sons were preferred to inherit the family line, but these days, many people feel betrayed by their harsh and unfaithful appearance when they raise their sons so nowadays, they prefer having a daughter
- Her grandmother her parents to have a baby regardless of gender, so she was raised only with a little discrimination, so she is able to say her own opinion – not raised like other girls – you cannot say what you think – but because she says her opinion to anyone, many people don't like her

9b) Is it important for you to have a son, if you decide to have children in the future?

- Does not want to have kids

Příloha 2: Odpovědi druhé respondentky

1) **Could you describe your family?** (e.g.: Where do you live? How many members does your family have? How many siblings do you have? Do you live with both parents? Do you live with grandparents?)

- Lives in *Kjǒnggido*, South Korea, in an apartment
- 4 members – she, mother, father, younger brother,
 - o Sometimes her mom is taking care of her mother, who stays with them 2-5 days

2) Korean society and family were defined by neo-Confucianism during the 19th century. The three basic relationships (*samgang*, 삼강) included the relationship between father and son and husband and wife. These were described further in the five interpersonal (moral) relationships (*orjun*, 오륜) which included again the relationship between father and son, husband and wife and older and younger brother. For example, in the father-son relationship, son should respect and honor his father, be obedient, and perform ancestral rites after his death, and father should financially provide for the family.

2a) Can you still see this structure in your family in some way and how?

- She can still see the structure in some ways – especially in the older younger relationship – she tells an example that when having dinner with grandparents (or older people) they should start eating first (nobody can start eating before they start eating)
- When she makes a mistake and her father punishes her, she can not stare in his eyes
- When her parents tell her what she did wrong or what she has to do and change and her opinion is different than theirs she cannot say directly – if she wants to really tell her opinion, she can a few weeks later what she thought at that time

2b) How would you describe the relationships in your family? (e.g.: Who is the head of the family? How do your parents treat you? Do any of your sibling get preferential treatment? How is the relationship between your mother and father?)

- For daily routine – buying food – for small things mom's power is higher, but when the decision case is to choose, father's opinion is more important

- She and her father relationship – until high school their relationship was very bad because she could not understand why he treated other people or his manners towards other people, but when she got older (after part-time job, meeting other people) their relationship is getting better
- She and her mother – they're close
- Parents relationship – when she was young, she could not understand why they got married because they had many conflicts, but now when she sees their conflicts it feels sometimes hilarious, it's small issues so she can be sure they won't get a divorce because of those conflicts

3) Another Confucian value that is present until today is filial piety by which Koreans pay respect to their deceased parents or grandparents. The person responsible for doing the ancestral rites should be the oldest son.

3a) Is this true? (Or can a woman perform ancestral rites, younger of the siblings, does it depend on relationships in the family)

- If one of her parents dies, her younger brother will do them because he's the only son and she will just support him – she cannot decide where their grave will be, just give advice her brother but he will make the decision

3b) Does your family perform any ancestral rite? (Whether you/your parents do any – here I mention *česa* (제사) and *čcharje* (차례) in my thesis, that I've read Koreans still perform until today.)

- Her family is Christian – it's changing, when she was young, they usually visited grandparents – from her father's side and she remembers seeing her father bowing in front of something, but her mother really hated it and she exposed her thinking to her father, and he changed his mind

4) Families back then lived together – woman moved to the house of the husband, where they lived together with his parents and other brothers and their wives. Today, nuclear families are more common and therefore it is not expected, that the oldest son will live together with his parents in one household or take care of his parents when they are old.

4a) Would you be willing to live with yours or your husband's parents after you marry, or would you rather have your own household?

- Prefers to have her own house, because the circumstances would be tiring to live with parents, even living with her grandparents is tiring
- 5) The life of a woman was further defined by three obediences – obedience to her father, her husband, and her eldest son.

5a) Do you personally still feel that you are subordinate to man for your whole life?

5b) Do you still see that women are subordinate to men in Korean society?

- It's a past/old thing, she heard about it but now it's not like that, women have more freedom
 - Her father usually gives her advice about some big deal because he has more experience than her and his advice sometimes helps her because they have a good relationship now and he has various friends and seniors
- 6) Marriages in the past were arranged by parents or a mediator and it was important that the partners have the same social status (e.g.: an upper-class man should marry an upper-class woman) to keep the society in harmony. Even today, marriages are still arranged, mostly in the rural area or among the upper-class. The tradition of finding a partner of the same social status is still important as well, and education became one of the most important criteria to determine the social status. Other thing that is still valid is that marriage does not concern only the two partners but their whole families.

6a) Is it important to you that your current or future partner is of the same social status as you and your family?

- not his social status first, it's not a big deal, but if she finds a guy that is good to her, feeling that his and her social status is similar because their thinking is similar so they can feel comfortable – because their status is similar

6b) What would you do if your parents would not approve of your partner?
(Would you break up with him? Would you stay with him?)

- Half and a half – if she really falls in love with some guy, her parents' approval is quite important, and if her parents would not approve, they would have some reason why they do not like him – after she would marry him and live with him, she thinks she would see the reason her parents saw and she does not want to regret it when it's too late

6c) Would you rather look for a partner by yourself or be set up? (By friends/parents)

- Until she feels some pressure to get married, she would use her parents' and friends' help, but until that, she wants to look for a guy alone

6d) At what age is a woman considered too old for getting married in Korea? (Here one resource says that parents put a lot of pressure on their children to get married before they are 30. Another says that according to myth/superstition, a woman should get married before she's 28 because 29 is not a happy number and that she's too old after 30.)

- The age of parents putting pressure on their children to get married is delayed, she discussed with her roommate and they both think that more than 35 is okay
- Her parents – her mom says not to get married (“you don't have to) but her father wants her to get married – when they watch a drama about getting married and having children, they imagine her having children, so she feels pressured

7) In the past, there were big differences in treating boys and girls. For example, there were certain practices when a baby was born. A boy was laid on a table and given beads for playing, however, when a girl was born, she was laid on the floor (because she is subordinate, is supposed to bow and lower herself in front of others).

7a) Have you heard of any similar practices in Korea today when children are born?

- No, but she felt ashamed that there were practices like that in Korea, she heard about this issue, she hopes other countries don't know about it

8) Another difference was in education. Only boys could visit schools since they were 7 or 8 years old. But girls were supposed to stay at home when they celebrated 10th birthday and learn cotton spinning, silk weaving, clothing production, preparation of ancestral rites and so on. Today, parents invest large amounts of money into the education of their children, because it's their goal to get them to the top universities, which would ensure them better carriers.

8a) Do you think that your siblings get better educational opportunities than you?

- Yes

- She sometimes felt like she was a self-check for her brother because she is the first-born kid, so her parents did kind of experiment with her – which school is good or bad, or strategies to enter universities (high-level because it's important in Korea)
- She is in *Sunčchǒnhjang* university (순천향 대학교) and her brother entered a top-ten ranked university

8b) Do you remember how old you were when you first had to start studying hard? (Here I mean studying for a few hours a day, because when children go to school or kindergarten, they learn things, but it does not mean, that they must study hard to get the best grades and so on)

- Nursery 1-4, 5-7 kindergarten, then elementary school, middle and high school
- They both started from nursery
- Third grade elementary school – her mom pressured her to study, but she did not want to study hard, so she cheats the answer sheet for her assignment – she checked the answers in the answer sheet and showed her mom, but she realized that she cheated and punished her
- Middle school – did not study very hard
- She started studying hard by herself in middle school – 6 hours after school
- When she entered high school – slept less than for 4 hours a day – went to school at 6 am and not go home until 10 pm, after she got home, she still had assignments or studying to do

8c) How much time did you spend studying? (During school days, during the weekend, during the holidays)

- There was not enough free time, during holidays, teachers catch students all day long in academy

8d) How did your parents treat you while studying? (Did they help you with homework? Did they force you to study/go to *hakwǒn* instead of playing with friends? Were they supportive?)

- Mother worked as a teacher before she got married – elementary school/academy so she supported her and her brother's studying during elementary school and from middle school – all kind of *hakwǒns*

When raising kids in Korea, you need a large amount of money

- 9) In the past, it was essential for a woman to have a boy. During modernization, when it became possible to determine the sex of the child, there were a lot of sex selective abortions – females, to be more accurate.

9a) Do you think Koreans still prefer having a son instead of a girl, or it does not matter anymore?

- These days – girls are preferred more – raising girl is easier than raising boys – boys are usually tough sometimes

9b) Is it important for you to have a son, if you decide to have children in the future?

- For her – she doesn't really want kids, but maybe she will change her mind when she falls in love or when she gets older – if her mind changes, she hopes to have one boy and one girl
- Grandparents' generation – preferred boys
- When she was young and visited her grandparents' house, they did not care about where she is what she eats what she does, her grandparent always focused on her younger brother – what he likes, wants
- On a holiday – *čhusök, söl*, they get some allowance from grandparent and parents and others, and they usually gave more allowance to her brother than her